

Kanatami Inungnut Parnautiujuq Qaujisarnimut

Inuit Tapiriit Kanatami miksaanut

Inuit Tapiriit Kanatami (ITK) kanatami kiggaqtuijujut katujjiqatigiingulluti 65,000-nut inungnut Kanatami, unurniqsat Inuit Nunanganirmiutaulluti, taikani, Inuvialuit Nunangani (Nunatsiarmi), Nunavummi, Nunavimmi (Kuapak Uangnangani), ammalu Nunatsiavut (Laapatua Uangnangani). Taakkualimaa, tisamat aviktuqsimajut Inuit Nunagijanga, nunaqutigijavut Kanatami. 53-nik nunaliquutilik amma angininga 35-pusanituvuq Kanataup nunalimaangani ammalu 50-pusantimi sijjaqutinginni. Malittiarluni pilirinirijariaqatangani, Inuit Tapiriit Kanatami kiggaqtuvuq pijunnautigijaujuni amma piliririjaujumajuni inungnut kanatami quttingniqaquni gavamaujukkut kiggaqtuulluni tamainnik inuit aviktuqsimajut nunaqutinginni.

Nunataanirmut angiqatigiingujut atuliqtitaujut Inuit Nunangani ilagijauttiaqtuq pilirivvitta pinasuaqtanganut. Taakua nunataanirmut angiqatigiigutiit sapujjautittijut ilanga 35 ataagut *Kanataup piqujarjuangani, 1982*, piliriaqarumainnaqtugu atuliqtitinirmit katujjiqatigarluta Kanataup Gavamangani. Inuit Tapiriit Kanatami nipigijauvaktut atuagarnut, piliriaksanut, amma pijittirautinut kamagijaqarnirmut inuusirmuungajuni, iliqqusirmuungajuni, gavamalirinirmuungajuni, ammalu avatilirinirmuungajuni akaunngiliurutini inuqutittinnut.

Inuit Tapiriit Kanatami aulataujuq katimajujunut taakkuangulluti:

- Iksivautaq amma aulattijimmarik, Inuvialuit aviktuqsimajut kuapuriisakunni
- Angajuqqaq, Makivikkunni
- Angajuqqaq, Nunavut Tunngavikkunni
- Angajuqqaq, Nunatsiavut Gavamangani

Taakua niruarunnaqtut katimajit ilaqarmijut, taakkuninga niruarunngititaujunit Ilisimainnarniaqtuni Ilaunirmut kiggaqtuijini Katimajuqataungmijut:

- Angajuqqaq, Inuit Nunarjuarmi Katujjiqatigiingit Kanatami
- Angajuqqaq, Pauktuutikkunni
- Angajuqqaq, Kanatami Makkuktunut Katimajini

Tauturruuqaq

Kanatami inuqutigijaujut makimaliqut katujjiqatigiinikkut amma nangminiq piliriaqarumanikkut

Turaagaksat

Inuit Tapiriit Kanatami nipiqutigijaujuq kanatami sapujjinirmut amma alluriatittinirmut pijunnautigijaujuni amma piliririjaujumajuni Inungnut Kanatami

Ijjuaqtaujariaqanngittuq © Inuit Tapiriit Kanatami, 2018

Tunijaujut titiqqatigut amma qarisausatigut (atuinnaujut Qallunaatitut, Inuktut, amma Uiviititut)

Nunarjuarmi uqalimaagarmut naasauti (ISBN): 978-0-9699774-6-9

Ilulingit

1. Titiqqaq Inuit Tapiriit Kanatami Angajuqqaanganni	3
2. Aulattijkkut Nailligiasimajukkut Unikkaalianga	4
3. Pigiarnarninga: Kikitaunirmit tagvunga nangminiq piliriaqarumanirmit qaujisaqtulirinirmi	5
4. Ilanga I: Tauturruuqaq amma ilulingit	8
4.1 Tauturruuqaq Inuit Nunangani qaujisarnimut	8
4.2 Sungmat Kanatami Inungnut Parnautiujuq Qaujisarnimut piqariaqaqpa	8
4.3 Qaujisarniq ikajuutiksauvuq inulimaanit ajjigiliqtittinirmit	9
4.4 Inuit nangminiq piliriaqarumaningit kiingiqsijjuq Inuit Nunangani qaujisarunnarnirmit	13
4.5 Inuit aulattiningita aqqiksuqsimaningi	13
4.6 Inuit Nunangani qaujisarviit	14
4.7 Inuit ilaliujjausimajarialit katujjiqatigijauluti aulattinirmit Inuit Nunangani qaujisarnimut	17
4.8 Sannginiqsauliqtitauluni ippigusuttianikkut piliriaqarninginnik qaujisarniujumi	23
4.9 Innuksuiniq Inuit Nunangani qaujisarnimut	25
5. Ilanga II: Atuqtaujumajut turaagaksait amma qanuiliuriarutit	28
Sivulliujjaujarialik 1: Quttiniqsamiilirluti inuit aulattiningit qaujisarniujumi	29
Sivulliujjaujarialik 2: Sannginiqsauliqtitauluni ippigusuttianikkut piliriaqarninginnik qaujisarniujumi	30
Sivulliujjaujarialik 3: Kiinaujat tukiliarluti inungnut qaujisarnimut sivulliujjaujarialingni	31
Sivulliujjaujarialik 4: Inuit atuinnaqarviuluti, nangminiqutiqarluti, kamagijaqarlutilu titiraqsimajuni qaujisaqtaunikuni amma tukisigiarutini	32
Sivulliujjaujarialik 5: Innuksuiniq Inuit Nunangani qaujisarnimut	33
6. Qaujisaqtauninga	34
7. Isua	35
Ilaliujjausimajuq	36
Ilaliujjausimajuq A: Qaujisarviit Inuit Nunangani	36
Ilaliujjausimajuq B: Gavamatuqakkunni unikkaat uqausiliit "ukiuqtaqtumi" kiglisiniarnimut atuagarni	40
Ilaliujjausimajuq C: Ajjigiinngittut tukiit atuqtaujut Inuit Nunangani qaujisarnimut	41
Nalunaiqsijjutit	43

1. Titiqqaq Inuit Tapiriit Kanatami Angajuqqaanganni

Taanna taiguusiq qaujisarniq sanngijumi ikpigijauvaktuq Inungnut suuqaimma qaujisaqtiit inungnit qaujisainnarmata taimannganilimaaq taimainginnaqstutigli inuqutittinni, uumajuqutittinni, amma avatiquutittinni. Qaujimagaluaqtilluta pimmarinirijangani qaujisarniujuq sugirutiksanut attarnanngin-niqsaujuni, aanniaqarnanngittulirinimut, amma aniguitianiqsaulirunnaqtuni nunalingni, Inuit taikanga Inuit Nunanganninngaaqtut akunialuk uqaqattaqsimaliqtut taakkua qaujisaqtiit amma qaujisarviit ippigusuttialialit Inuit nangminiq piliriaqarumaninginnik qaujisarnimut katujjiqatigiinikkut sannginiqsauliqtittijumi saqqiirimit, aktuiniujuni, amma atuutiqarnirijanga qaujisarniujuq.

Akunirjuaraaluk, qaujisaqtiit alianaigusuksimajut nunalittinniitillugit nunaqutittinnillu, inulimaanuu-ngajuni uvvaluunniit ilinnianimut kiinaujarnik atuqattuti kiusinirmi apiqqutinginni avatilirinimut, uumajulirinimut, amma inungnik. Unuqtut taakkuasainnait qaujisaqtiit asuilaak ippigusugunniiqtutik Inungnik saqqiirimit qanuiniujuni piliriarjaininik nangminiq iqqanaijaaminik quttiniqsamiiguma-mut, qaujisarvinginnik, uvvaluunniit gavamanganni. Taimaak atuuinarniujuq nuqqaqtitaujarialik.

Inuit, gavamait, amma qaujisarviit taimaittiggunnaqtut piliriqatigiiluti qaujisarnimut inuuqatigiinirmi. Inuillu qaujisaqtiillu takusimajut ikajuutigijanginnik qaujisarnimut piliriqatigiiniujuni ippigusuttianimut inuit nangminiq piliriaqarumatillugit amma pigumajut tukisinaqtuni asijjiqtangittuni qaujisarnimut piliriqatigarnimut Inuit Nunanganilimaaq. Arraaguni atusaaqtuni, unuqtut qaujisaqtiit, qaujisarviit, Inuillu katujjiqatigiittiaqsimajut amma qaujisaqsimalluti atuutiqattiaqtuni inuqutittinnu amma nunaliquutittinnu. Katujjiqatigiittiaqsimajut aqqiksuqtauttiaqsimajukkut suuqaimma piliriqatigiittiaru-mamut amma ippigusuttiaqattautijumamut ilaakkuungajuni qaujisaqtini, qaujisarvini, inuillu.

Tikumattiarluni inuit nangminiq piliriaqarumaninginnik qaujisarnimut asijjiirutaulirunnaqtuq pituqauluaqtuni atuagarnik amma piliriniujunit piliriqatigijusittinni qaujisarnimut, inungnik sivuliq-tiqarluti qaujisarnimut.

Kanatami Inungnut Parnautiujuq Qaujisarnimut (NISR) atuagaliuqpuq qanuiliurirutini piusivaalliqtit-tinimut Inuit Nunangat qaujisaqtauninga qanuq kamagijausuungummangaaq, piliriarjausuungum-mangaaq, kajusititausuungummangaaq, amma tusaumatittinimut. Taanna parnaguti pimmariujuq ilaqaqtut inungnut nangminiq piliriaqarumanikkut qaujisarnimut manimatittinikkut aqqigiarutiksani aksuruutaujunit inuqutittinnut kamagijaunikuujuq arraagugasaalungni. Tautunnguaqtittijuuq qauji-sarniq tunngaviuluni sanngijuutinut inulimaanut atuagarnut, piliriaksanut, amma qanuiliurirutinut ikajuqsurniaqtuni saqqivalliarutini inungnut asuilaak ikajuutiqarlunilu Kanatamiulimaani.

Inugiaktut ikajuqsimajut saqqiirimit taassuminga Kanatami Inungnut Parnautiujuq Qaujisarnimut (NISR). Ilisarjumajakkut ikajurnirilauqtangi taakkua Inuit Tapiriit Kanatami (ITK) katimajingit amma qaujimajitarjuangujut uqaujjujarningillu taakkua inuit qaujisarvingat Kanatami katimajiralaangit taassuminga parnagutimi titiraqtillugit.

Nakurmiik,

Natan Obed

2. Aulattijkkut Nailligiaqsimajukkut Unikkaalianga

Maannaujuq
isumagijunnaiqattautitil-
lugit, qaujisarnimut
timigijaujut, atuagaujut,
amma pilirijusiujuut
asijjiqtaujarialiit
ippigusuttiaqullugit
inuit nangminiq
piliriaqarumaninginnik
Inuit Nunangani
qaujisarniujuumi.

Sanngijuutiit inulimaanut atuagait, piuniqpaani ilaqaqtut, ikajuqsurniaqtuni saqqivalliarutini inungnut asuilaak ikajuutiqarlunilu Kanatamiulimaani. Kisanili, suungusannikkut piliriaqanirmit qaujisarnimut Kanatami nuqqangattittijumi inungnik isumaliurunnarninginnik qaujisaqtuliriniujumut nunaqtittinni, suurlu aaqqisuinirmit qaujisarniup qanuilinganiarningani, qaujisaqpallianirmit malittiaraluarmangaat naangmaktumi qaujisarnimut, amma nalunaiqsinirmit taakkua titiraqsimajuni qaujisaqtaunikuujut amma tukisigiarutit inuqtittinnut, uumajuqtittinnut, amma avatiqtittinnut qanuq nuatausuungummangaat, tuquqtausuungummangaat, atuqtausuungummangaat, amma tusaumatittisuungummangaat. Maannaujuq isumagijunnaiqattautitillugit, qaujisarnimut timigijaujut, atuagaujut, amma pilirijusiujuut asijjiqtaujarialiit ippigusuttiaqullugit inuit nangminiq piliriaqarumaninginnik Inuit Nunangani qaujisarniujuumi.

Quttimuaqtiriniq inuit aulattijunnarninginnik qaujisaqtulirinirmit pimmarivuuq sannginiqsauliqtittijumi saqqiinirmit, aktuiniujuni, amma atuutiqarnirijanga qaujisarniujuq inungnut. Taimaigiaqappuq gavamait amma qaujisarviit katujjiqatiqarluti inuit kiggaqtuijingita katujjiqatigiikkunginnik saqqiinirmit atuliqtitaniaqtuni piliriniujunit ippigusuttiaqtuni inigijaujumi inungnut isumaliurijutiillugit pijjutigillugu qaujisarniujuq inuqtittinni, uumajuqtittinni, amma avatiqtittinni. Taimaittariit aviktuqsimajuni, kanatami amma nunarjuaalimaami quttingnilingni inungnut gavamalinirnimut.

Taimannangi 1990-nginni, Kanataup Gavamanga sanirvaisimajut haannalagasangni milijannik kiinaujarnik qaujisarnimut Inuit Nunangani, inungnut taimaa taiguusiqaujujuq nunaqutinginni, gavamalinirnimut, iliqqsilirinimullu aviktuqsimajut iningani ajjigiinngituni taiguqtauvangma suurlu "ukiuqtaqtuq", "uangnaq", amma "60-up uangnangani" — taakkua taigullarinngittut inuit nunaqutinginni. Maannaujuq qanuiliurutaujut Inuit Nunangani qaujisarnimut uumajunut–timimut kiglisiniarnimut qaujisarnimut takuksautittingitturli pimmariujuq amma kamagijaujariaqarningit asinginnut inungnut qaujisaqtaujarialingnik sivulliujujari-alingnik, suurlu aanniaqarnangittulirinirnimut amma inulirinirnimut.

Piluaqtumi, gavamatuqakkunni qaujisarnimut kiinaujarnik pigunnaqtitaunimut kikittigajungmata inungnik kiggaqtuijujuni katujjiqatigiini kiinaujarnik atuinnaqarvunimut sivuliqtiuluti qaujisarviuluti uvvaluunniit qaujisaqtilluatarijauluti. Taanna ilaliutillugu silattuqsarvigjuaqannginninga Inuit Nunangani taimaittivuq Inuit Nunangani qaujisarniujuq kamagijaujuq inuungittunut qaujisaqtinut tunngaviqtaqtuni Inuit Nunangat silataani.

Pijjutigijanga taassumunga Kanatami Inungnut Parnautiujuq Qaujisarnimut (NISR) kamagijaujarnimut taak-kuninga aksururutaunni aaqqisuqsimajukkut qanuiliurianiikkut sannginiqsauliqtittijumi saqqiinirmit, aktuiniujuni, amma atuutiqarnirijanga Inuit Nunangat qaujisaqtauninga inungnut. Taakkua Kanatami Inungnut Parnautiujuq Qaujisarnimut (NISR) ungasiktuugaluaat tautuglugit kisiani ilisaqsivangmijut silarjuaalimaami qaujisarniujuumi Inuit Nunangani. Atuqtaujumajut turaagaksait amma qanuiliurutaujut Inuit Tapiriit Kanatakkut pilirijumallariktut atuliqtitinirmi katujjiqatiqarnirmit inuit kiggaqtuijingita katujjiqatigiikkunginni, gavamani, qaujisarvingni, aviktuqsimaluti tallimatigut sivulliujujari-alingnik: 1) Quttiniqsamuuqtauluni inuit aulattinirijanginnik qaujisaqtulirinirmi; 2) Piusigiaqtauluni pilirijusiujuq qaujisaqtulirinirmi; 3) Tukiliattiaqatauluti kiinaujat inungnut qaujisaqtaujarialingnut sivulliujujari-alingnik; 4) Inuit atuinnaqarviuluti, nangminiqtiqarluti, kamagijaujarlutilu titiraqsimajuni qaujisaqtaunikuni amma tukisigiarutini; amma 5) Innuksivallianirmit Inuit Nunangani qaujisarniujuumi.

Makua aktuaqattautitijut, turaangaqasiutitijut sivulliujujari-alingnik iluittuulingajumi, aaqqiximattiaqtumi kamagijaujari-alingnik atuliqtitinirmit qanuiliuriantutini amma qaujisaqpallianirmit pivallianirijangani. Kanatami Inungnut Parnautiujuq Qaujisarnimut (NISR) turaangajuq tikiutinirmit nangminiqaqataujunit, suurlu gavamait, ilinniarviit, asingillu qaujisarviit, ilauqataujuni Inuit Nunangani qaujisarnimut. Inuit piujuutini, tamainnut atuutiqaqtumi inuqatigaqsimajut qaujisaqtini amma nangminiq qaujisarunnarilluti. Qaujisaqtiqatigiiktuni qaujimanialiqtitut katujjiqatiqariaqarninginnik inungnik Inuit Nunangani qaujisarniaqtillugit. Atautikkullu, pimmariujuut asijjiqpalliajut taimaittariit atuagarnut inuit tikiumattiaqullugit nangminiq piliriaqarumaninginnik qaujisaqtulirinirmit. Tagvuuna Kanatami Inungnut Parnautiujuq Qaujisarnimut (NISR), Inuit Tapiriit Kanatami mikkut aturniaqtut saqqijaavagiiqtuni gavamalut piliriniujunit nutaaniglu saqqiiluti tikiumattiarumamut amigarijaujunit inungnut qaujisaqtuliriniujumut.

3. Pigiarnangina: Kikitaunirmit tagvunga nangminiq piliriaqarumanirmit qaujsaqtulirinirmi

Piliriqatigiinniujuq inungnut amma qaujsaqtinut tatattiaqtuq uuktuutigijaujunaqtuni saqqittirinirmit amma akiraqtunirmi. Qaujisarniq angijualungmi atuqtauqattaqsimangmat suungusannirmit, sivulliqpaangani kiglisiniaqtiit tikippattuminiit Inuit Nunangat angigligiaqtirijumalluti Kanataup nunaqutiganani amma iksinnaituinanirmit inungnit. Immakallak qaujsaqpallialiqtillugit Inuit Nunanganani taakkua inuit suurlu piqutiulluti qaujsaqtavullialluti uvvaluunniit qunngiaqtituinnaulluti. Taimailingnatuqarnganut akunialuk aktuiniqarnikuungmat inungnut taimaallu takujaunginnaqtuni qaujisarnimut aulattiniujumi, kiinaujarnut, atuagarnut, amma pilirijusiujuq.

Inuit Nunanganani qaujisarniujuq aulatauninga, piqutiqaqtitauninga, kajusititauningalu taimailingati-tausuungummat inuit kigliqaqtitaulluti ilaujunnarnimut. Suungusannikkut piliriniujut qaujisarnimut taakkua inuit inigijanga kiglinganiituinnaqtilluti atuutiqaqtarijauqatilu taimailingainnaqtutiglu, taakkua gavamait Kanatamiullu alluriaqsimaliraluaqtillugit isumagijunnaiqattautinikkut inungnut unuqtuni ajjigiinngitukkut.

Kanataup inuqutingit nunaqaqqaqsimaajulimaanit nunarjuarmi qaujsaqtanuunniqpaangujut. Ikajuqtaulluatauniqpaangujut Inuit Nunanganani qaujisarniujuq taakkuanguinnaqtaqtut qaujsaqtitiit, kiinaujaqaqtitaulluti, titiraqsimajuni qaujsaqtanuunniit amma tukisigiarutini, qaujisarnimut qaujijau-nikuni, amma iqqanaijaamit quttiniqsamuunirmit. Inuit kiglinganiituinnaqtaqtut qaujisarnimut timiqutigijaujuni asuilaak ikajuqtauvaalliqaqtut qaujisarniujuq.

Qaujisarnimut piliriqatigiinniujuq Inuit Nunanganani asijjiqpalliasimajut ukiuni atusaaqtuni ilaliutisimanirmit katujjiqatigiinniujuq inungnik amma ilinniarvini, qaujsaqtini, amma gavamani. Inuit ilaliutisimangmata taassuminga qaujisarnimut amma kajusittisimalluti inungnut turaangajuni qaujisarnimut sivulliuju-jaujarialingni ikajuqsunirmit nipigijaujuni amma inuusirmi ajjigiilliqtaunirmit. Kisanili taakkua katujjiqatigiinniujuq asijjiqtaqtut.

Inuit nangminiq piliriaqarumanikkut qaujisarnimut taimaiqujuvut inuit qaujsaqtaujariaqarnginnik sivulliujujarialit tusaqtaulirluti uvvaluunniit kiglinganiititautuinnaqtaqtut gavamanut, qaujsaqtinut, amma qaujisarvingnut. Inungnut qaujisarniujuq sivulliujujarialit turaangattiarialit sivulliujujarialingni nalunaiqtausimajuni kiinaujaqaqtittijuijuni, aulattijulluarmijut qaujisarnimut sivulliujujarialit qanuq nalunaiqtauniarmangaat, aqqiqsimaningit amma aulaningit qaujisarnimut aulattinirmit timigijaujut, kiinaujaqtaarasuarnimullu qanuilingajariaqarmangaat qaujisarnimut tuksirautitaarasuaqtunut.

Kanatami Inungnut Parnautiujuq Qaujisarnimut (NISR) nalunaiqsivuuq tallimani sivulliujujarialingni aqqiqsuqsimajukkut kamagijaujarialingnik kamagijaqarnimut Inuit Nunanganani qaujisarnimut atuutiqaqtumi, aktuiniqaqtumi, turaangattiarluni inungnut. Nalunairivuq maliktaujarialingnik quttiniq-samuuqsunirmit inuit nangminiq piliriaqarumaninginnik qaujisarnimut atuqtaujarialingnik ippigu-suttianikkut amma ikajuutiqaqtukkut qaujisarnimut pijittitiaqtuni pijaujarialingnik amma sivulliujuqaujaujuni inungnut.

Kanatami Inungnut
Parnautiujuq Qaujisarnimut
(NISR) nalunaiqsivuuq
tallimani sivulliujujarialingni
aqqiqsuqsimajukkut
kamagijaujarialingnik
kamagijaqarnimut Inuit
Nunanganani qaujisarnimut
atuutiqaqtumi, aktuiniqaqtumi,
turaangattiarluni inungnut.

Ajjinguaq 1: Ippigusuttianirmit amma ikajuutiqaqtumi qaujisarnimut inulimaanut

IPPIGUSUTTIANIRMIT AMMA IKAJUUTIQAQTUMI QAUJISARNIMUT INULIMAANUT

Tallimat (5) Sivulliujjaujarialit taassumunga Kanatami Inungnut Parnautiujuq Qaujisarnimut

Ilanga I taikani Kanatami Inungnut Parnautiujuq Qaujisarnirmut (NISR) iluittuulingajumi takuksautitivuq Inuit Nunangani qaujisarniujumi ilulingni sivumuaqtauluni inuit tauturruuganga Inuit Nunangani qaujisarnirmut amma takuksautittinirmit kasuumaninga qaujisarniujumut amma turaagarijaujumut inuuqatigiittianirmut amma kiinaujjanirmut ajjigiiliqittinirmit. Uqausiqaqpuq qanuq kanatami Inuit Nunangani qaujisarnirmut atuagaujuq sannginiqsami ikajuutiqarunnarmangaaq ikajurutaulunilu gavamanut amma qaujisarvingnut Inuit Nunangani qaujisarnirmut. Nalunaiqsivuuq qanuq quttiniqsamuuqsinirmit inuit aulattininginni qaujisarnirmut tamakkiinnut ikajuutiqarmangaat inungnut qaujsaqtinullu, kajusiniqattianirmullu qaujisarnirmut innuksuinirmit, ippigijauttialingnik, amma kiinaujarnik.

Ilanga II taikani Kanatami Inungnut Parnautiujuq Qaujisarnirmut (NISR) nalunairivuuq tallimani sivulliujujaujarialingnik qanuiliurianirmut amma ikajurnirmut uvagu nalunaiqsimajanginnik sannginiqsauliqittijumi saqqiinirmit amma aktuiniujuni Inuit Nunangani qaujisarniujumut inungnut amma Kanatamiulimaanut. Taakkua sivulliujujaujarialiit taakkuangujut: 1) Quttiniqsamuuqtauluni inuit aulattinirijanginnik qaujsaqtulirinirmi; 2) Piusigiaqtauluni pilirijusiujuq qaujsaqtulirinirmi; 3) Tukiliattiaqatauluti kiinaujat inungnut qaujsaqtaujarialingnut sivulliujujaujarialingnik; 4) Inuit atuinnaqarviluti, nangminiqutiqarluti, kamagijaqarlutilu titiraqsimajuni qaujsaqtunikuni amma tukisigiarutini; amma 5) Innuksivallianirmit Inuit Nunangani qaujisarniujumi (takulugu **Ajjinnguaq 1: Ippigusuttianirmit amma ikajuutiqaqtumi qaujisarnirmut inulimaanut**).

Inuit Nunangani qaujisarniujuuq aulatauninga, piqutiqaqtitauninga, kajusititauningalu taimailingatitausuungummat inuit kigliqaqtitaulluti ilaujunnarnirmut.

4. Ilanga I: Tauturruugaq amma ilulingit

Ilanga I taikani Kanatami Inungnut Parnautiujuq Qaujisarnirmut (NISR) takuksautittivuuq inuit tauturruugangatigut qaujisarnirmut Inuit Nunangani pilirittiaqatigiinikkut inuit aulattiningita aqqiksuqsi-maningitigut. Tamanna ilanga piviqatittivuuq katujjiqatigarnirmit amma qanuiliuriarnirmit atuni tallimani nalunaiqtausimajuni sivulliujujajarialingni aulattinirmit atuutiqaqtumi, aktuiniqaqtumi, turaangattiarluni qaujisarnirmit Inuit Nunangani. Nalunairivuuq niriugijaujuni katujjiqatigiinikkut qaujisarnirmut nangminiq piliriaqarumanikkut, ippigusuttiarnikkut, amma tukisinattiaqtukkut.

4.1 Tauturruugaq Inuit Nunangani qaujisarnirmut

Inuit tautunnguaqtut qaujisarnirmit saqqiiluni nutaani qaujimajaujuni sanngijuuliqtittijuni inuqutittinni tiunanirmit pijaujarialingnik amma sivulliujujajarialingnik ilagijattinnut nunalittinnullu. Tautuppugu tikiumanirmit nangminiq piliriaqarumanikkut qaujisarnirmit qaujisarnirmut timigijaujut, atuagait, pilirijusiillu tukimuaqatigarluti taassuminga tauturruugarmik.

4.2 Sungmat Kanatami Inungnut Parnautiujuq Qaujisarnirmut piqariaqaqpa

Kanata piqarialik Kanatami Inungnut Parnautiujuq Qaujisarnirmut ilaliujjiniirmit inuit niriugijanginnik qaujisarnirmut, tukiliurluti inungnut atuqtauqujaujuni sanavallianirmit qaujisarnirmut katujjiqatig-ingujuni, amma nalunaiqsinirmut qanuiliurirutaajarialingnik sannginiqsauliqtittijumi saqqiinirmit, aktuiniujuni, amma atuutiqarnirijanga Inuit Nunangani qaujisarniujuq inungnut, ilagilunigit kanataup silataanuunganingit. Kanatami Inungnut Parnautiujuq Qaujisarnirmut (NISR) iluittuulingajumi piliriaqarumajut inuillu amma qaujisaqtiillu tigumiaqtiugataujut qanuiliurialuti imailiurnikkut:

1. Tukisiumaqatigiiluti qanuilingarutaulisuungummangaat Inuit Nunangani qaujisarniujuq amma qanuilinganiga kasuumaluni maannaujuq qaujisarniup ilulinginnut
2. Tukitaaqtittinirmit inuit niriugijangit qaujisarniujuq aviktuqsimajut nunaqtittinni amma nunaliujuni
3. Nalunaiqsinirmit naukkut katujjiqatigiigiqarmangaat inuillu qaujisaqtiillu

Isumaliurutaajut Inuit Nunangani qaujisarniujuq sivulliujujajarialingni kiinaujaiillu turaangaqasiutijut tukimuaqatigiiluti gavamanut amma qaujisarvingnut Inuit Nunangat silataaniittuni. Unuqtualuit Inuit Nunangani qaujisarutauvakkut kajusititauvaktut angiqtausimaqqaarati inungnut, kiggaqtuqtaulluti inuit kiggaqtuijujunut katujjiqatigiinut aviktuqsimajunit, kanatami, amma silarjuap silataani. Inuit ilaunngiluaqattaqtut parnavagiijaqtillugit qaujisarnirmut qanuiliurutaajuni, taanna turaangalisuuq atuutiqaqqittumi, taimaassainnaq, amma suvalikiami qaujisarnirmit. Kanatami Inungnut Parnautiujuq Qaujisarnirmut (NISR) nalunairivuuq qanuiliurutaajarialiit taakkua pijariatujut isumaaluutiit kamagijauqullugit.

4.3 Qaujisarniq ikajuutiksauvuq inulimaanit ajjigiiliqtittinirmit

Aksualuk inuusingit ajjigiinngimmata inuillu asingillu Kanatamiut titiraqtausimajuq gavamatuqakkunut, qaujisaqtiujunut, amma nunarjuarmit. Ullumiujug inuusirmut ajjigiinngititauningit inuit aksualuk atuagarniiqataujut uattiarulisarnik. Unuqtut inuit nunaliralaaniiqattalaurmata nunainnarmi Unatavigjualaunngitillugit kingullirmi II. Ilagiingujut isumaqsuqtitaugati nuttiqtitaulauqtut uvvaluunniit asianuuqtaulluti nunaliujunut gavamatuqakkunut 1950-nginni pijittirarumamut tamakkuninga ilinniarnirmit amma aanniaqaqtailmanirmit. Nunaliujunik, aksuruutaulauqtut suurlu igluni inugialuarnirmit, aitturnaqtuni aanniani, amma aktuiniqarjuarniit aullaqtitauvalauqtunut ilinniariaqtitauulluti atuqtaulauqtut unuqtunut ilagiingujunut inuusirmut, ukpirnilirinirmit, amma kiinaujjanirmit sukkalijumi asijiqsitillugit. Aksuruutaulauqtut taakkununga asinginnullu atuqtaunikuni, ajjigiinngititauningillu nunaliit atuqpaqtangit aulajunnaqullugit amma pijittirautinut, turaangajjutauvuq ajuqsanirmit, aanniqsirinirmit, aksurnaqtuni isumamut timimullu qanuinnijunut inugiaktunut inungnut ullumiujug.

Ajjigiinngititaunig turaangavuq naammangittumi amma taimailingatitaujuniirrunnaqtuni inuusirmut kiinaujjanirmullu qanuilinganiujuni iliqqusirmut uvvaluunniit asinginnut akirarutiksanut, gavamaillu kamattiarasuannginginnik taakkuninga ajjigiinnginniujuni. Aksualuk ajjigiinngimmata inuunianirmit niriugijaunirmit amma iglumiuqatigiit kiinaujjarninginnik inungnut amma asinginnut Kanatamiunut. Inuunianirmit niriugijaunig uukuutugijajulluatausuungummat inugiaktuni aanniaqarnanngittulirinirmit nalunaikkutaullunilu aksualuk atuqtausuungulluni kiinaujjanirmit makimattiarunnarnirmit. Inuunianirmit niriugijaunig inungnut attiniqpaangujuq nunaqaqqaqtaulimaani Kanatami Kanatamiulimaanillu nainniqsauulluni 15 arraaguni angutinut amma 10 qulit arraagunut arnanut.¹ Taakkua ajjigiinnginniujut turaangaqasiutijut kinguvaariingujunut aksururnarutaunikuni, imminiirnimut, ilinniaqsimattianginnirmit, ammalu ajuqsanirmit (takulugu **Ajjinguaq 2: Inuusirmut amma kiinaujjanirmit amisigaluarningit Inuit Nunangani**).

Ajuqsarniq nuqqangarutauvuq aanniaqarnanngittulirinirmit amma qanuinnigittiariarnirmit unuqtualungnut inungnut ilagiingujunut. Qitianiittumi ilaakkuungajuq taaksijailaunnginninginni kiinaujjarutaujuq inungnut Inuit Nunangani \$23,485-ngujut. Tamanna ajjiginngitanga \$92,011-ngujut nunaqaqqaqsimanngittunut Inuit Nunangani, anginiqsarli \$68,000 ungataanut.²Tamanna ajjigiinnginnirjuq kamananniqaq isumagiqasiutilugu akitujaluuninga inuunasuarnirmit Inuit Nunangani.

Inuit tautunnguaqtut qaujisarnirmit saqqiiluni nutaani qaujimajaujuni sanngijuuliqtittijuni inuqtittinni tiumanirmit pijaujarialingnik amma sivulliuujjaujarialingnik ilagijattinnut nunalittinnullu.

Ajjiinguaq 2: Inuusirmut amma kiinaujjanirmut amisigaluarningit Inuit Nunangani

INUUSIRMUT AMMA KIINAUJJANIRMUT AMISIGALUARNINGIT INUIT NUNANGANI

Inugiaktut inuit inuusirmut amma kiinaujjanirmut ajjiingitaujuq asulaak aktuimiqalquni aanniaqarnangitullirnimut amma qauwinnqittaranimut

Inuit Nunangat

52 pusanti inuujut Inuit Nunangani inugialuaqtuni angirraqaqtut*¹

34 pusanti Inuit ukiuliit 25-nik 64-nut Inuit Nunangani ilinniarvalungmi isullitijusiaqsimaqtut¹

70 pusanti Inuit angirranginni Nunavuumi nirijaksaqaqngiluaqtut²

\$23,485 Qitianiittumi taaksiiailaunnginninginni kiinaujjarutaujuq inungnut Inuit Nunangani¹

30 Luuktaat qassiuningit atuni 100,000-nut inugiaktunut Nunavuumi⁴

47.5 pusanti inuujut Inuit Nunangani iqqanaijaaqaqtut¹

72.4 arraaguit Niriugijaujuq inuunianirmut qanuq akuniutigijumi Inungnut Kanatami⁵

12.3 Piarait inuujunniqattarningit atuni 1000-nut Inungnut piararnut Kanatami⁶

Piarait Inuujunniqattarningit

Kanatamiulimaat

9 pusanti Kanatamiulimaani inugialuaqtuni angirraqaqtut*¹

86 pusanti Kanatamiulimaani ukiuliit 25-nik 64-nut ilinniarvalungmi isullitijusiaqsimaqtut¹

8 pusanti iglumiuaqtigiit Kanatami nirijaksaqaqngiluaqtut³

\$92,011 Qitianiittumi taaksiiailaunnginninginni kiinaujjarutaujuq nunaqaqaaqsimanngittunut Inuit Nunangani¹

119 Luuktaat qassiuningit atuni 100,000-nut inugiaktunut Qallunaat Nunangani Aanniaqarnangitullirnimut⁴

60.2 pusanti Kanatamiulimaani iqqanaijaaqaqtut¹

82.9 arraaguit Niriugijaujuq inuunianirmut qanuq akuniutigijumi nunaqaqaaqsimanngittunut Kanatami⁵

4.4 Nunaqaqaaqsimanngittunut piarait inuujunniqattarningit atuni 1000-nut Kanatami⁶

* Tokujauilaungit inugialuarningit titiraqsimaqni qaujisqaqtaunikuni arraaguni atuqsimaqigiluni. Tunngavilugu lukitaarigunnaqangani (iglu naammaktuni iglursiqaraluaqamgaq inugiaranganut kikkunnginnullu iglumiuaqtigijaujuq). Kinguningani naasauti tunngaviluaqatut inuit qassiuningni atuni iglursimut tukanganut.
† Tokujauilaungit kinguningani inuunianirmut niriugijaujuq titiraqsimaqni qaujisqaqtaunikuni. Naasautinga kanatamiulimaamungajuq 2017-mi niriugijaujuq inuunianirmut niriugijaujuq inungnut. Kinguningani naasautiit turaangaluaqtut 2004-2008 inulimaanut Inuit Nunangani, Inungitnullu.

Kiglisiaqitkut Kanatami, 2016 Naasautaningit. [Inugialuaqtut angirrat: 98-400-X2016163; ilinniarvalungmi isullitijusiaq 98-400-X2016265; kiinaujjarniq: saqqaqaaqsimanngittut titiraqsimaqni atuinautitaujuq Inuit Tapiriit Kanatakkunnu; iqqanaijarniq: 98-400-x2016266]

² Grace M. Egeland. *Inuit aanniaqarnangitullirnimut qaujisqaqtauningit 2007-2008*. Nunavut (Ste-Anne-de-Bellevue, Kuapak: Piliirivik Nunaqaqaaqsimaqunut Niqitiavaliqinimut amma Avatilirinimut, Mai 2010), 12.

³ Shirin Roshanqshar amma Emma Hawkins. *Aanniaqarnangitullirniq Takulugu: Niqisqaqtaanginniq Kanatami* (Aaluaq, Aantiurijuq: Kiglisiaqitkut Kanatami, Maatsi 25, 2015).

⁴ Kanatami Piliirivik Aanniaqarnangitullirnimut Tukisigiarulimut, Atuinnautititirmit, Aviktuirimut amma Aullaqattarningit Luuktaangujut Kanatami, 2014 (Aaluaq, Aantiurijuq; Kanatami Piliirivik Aanniaqarnangitullirnimut Tukisigiarulimut, Silipiri 2015).

⁵ Titiraqsimaqni tunngaviluaqatut Kiglisiaqitkut Kanatami *Niriugijaujuq Nunaqaqaaqsimaqut Inugiaranginnut Iglumiuaqtiginnullu Kanatami, 2011-mi 2036-mi*.

⁶ Sheppard et al 2017. "Imriajaujuq qauwilinganingit Allanut, Inungnut amma Allangajunut inugiaktunut." *Aanniaqarnangitullirnimut Uniktaat Titiraqsimaqut 28*. Naasautaa 11.

Inuusirmut ajjigiinnginnijut saqqijaammariktut amma atullariktut Inuit Nunangani siqumiksimmariktut inuit pijunnautinginnik. Nunarjuarmi Katujjiqatigiit (UN) Unikkaaliuqti pijunnautiqarnimut niqimut aksualuk uqausiqaqpu niqiksakiluarninginnik inuujut 2012 turaagaksangani Kanatami unikkaaliangani.³ Nunarjuarmi Katujjiqatigiit (UN) Unikkaaliuqti pijunnautigijaujunut nunaqaqqaqsimajunut tuavirnaqturijauniraqtausimajut inuit, tamakkununga iglulirinimut, aanniaqarnanngittulirinimut amma qanuinnngittariaqarnimut, atuinnaqarviunirmillu maligalirinirmuungajuni.⁴ Maannamaangulauqtuq, Nunarjuarmi Katujjiqatigiit (UN) Katimajiralaangit Nuqqaqtittinasuaqtinut Akiraqturniujumit uqaqsimajut qanuiliurutaujarialingnik akiraqtuqujunniirlugit nunaqaqqaqsimajunut, ilisaqsinirmillu atuliqittinirmillu pijunnautigijaujunut Nunaqaqqaqsimajunut, ajjigiittumi kamagijauluti tigujaumavigjuani, amma aanniqsirinimut nuqqaqtittinimut Nunaqaqqaqsimajunut arnanut niviaqsaanullu.⁵

Saqqiinimut inuusirmut ajjigiittinimut inungnut taimaiqujivut gavamait katujjiqatigarluti inungnik piqsinimut naammangittuni amma taimailingarunniilirutaujunnatuni suurlu iglulirinimut, ilinniaqtulirinimut, niqksaqattianimut, amma atuinnaqarviunimut aanniaqarnanngittulirinimut. Qaujjaunikuni-tunngaviqarnimut atuagaliurnimut atuutiqattiarajaqtuq atuagarnut isumaliurinimut atuutiqattiaqtuni, atuttianiqsaulirluti taaksijaijaqtunut kiinajuaqutinginni piuniqsanillu saqqiivagluti nutaqqanut, innarnut, amma ilagiingujunut. Tunngaviqarmata ikajuutaunasuktuni qaujisarnimut amma atuinnautitaujuni titiraqsimajuni qaujisaqtaunikuni isumaliurijunnarnimut niriunimut tunngaviqarluti qaujisaqtaunikuni inuusirmut akinit ikajuutiksani. Ikaqarasuarnimut ilinniariuqsanimut amma pairijaunimut 2016 gavamatuqakkut kiinajuaqutinginnik atuqtuksani, suurlu, tunngaviqatut qaujjaunikunit atuinnaqatittinimut ilinniariuqsanimut amma pairijaunimut saqqiisuungummat piujuutinit nutaqqanut ilagiingujunullu. Qaujjaunikuni-tunngaviqarnimut atuagaliurnimut asijjiq-taujunnarmat aktuqtausaraiktunut inuusirmit.

Qaujjaunikuni-tunngaviqarnimut atuagaliurnimut atusuungummat atuinnaunikuni qaujisaqtaunikuni atuagaksani sananimut niriugijaujuniglu qaujisarnimillu aktuiniujunit atuagarnut isumaliurutaununi. Atuagarnut isumaliuqtajut inuusittinni aktuiniqasuut qautamaat. Kisianili, maannaujuq qaujisarnimut ungasigiingniujut nuqqangattivuq inungnik amma gavamani atuagarnut isumaliurinimut. Suurlu, tukisigiarutilluatat imminiirasuaqtunut qattiatu inungnut saqqijaanngittut, qaujijajuga-luaqtillugu imminiirasuarnikut ulurianarutauniqpaangujut imminiinnimut.

Qaujjaunikuni-tunngaviqarnimut atuagaliurnimut atuutiqattiarajaqtuq atuagarnut isumaliurinimut atuutiqattiaqtuni, atuttianiqsaulirluti taaksijaijaqtunut kiinajuaqutinginni piuniqsanillu saqqiivagluti nutaqqanut, innarnut, amma ilagiingujunut.

Ajjinguaq 3: Namunngaujariaqaqita: Ikajuqsurniq inuit nangminiq piliriaqarumaninginnik qaujisarnirmut

NAMUNNGAUJARIAQAQITA: IKAJUQSURNIQ INUIT NANGMINIQ PILIRIAQARUMANINGINNIK QAUJISARNIRMUT

✗ Tigumiaqtiuqataujut

✓ Tigumiaqtiit pijunnautingit

✗ Amisigaluarningit

✓ Amigannginningit

✗ Saqqijaanngittut

✓ Saqqijaaqtut

✗ Aulattijunnarninginnik Amigaluarningit

✓ Aulattijunnarniq

✗ Kinguningani piliriaqarniq

✓ Sivuningani piliriaqarniq

✗ Akiraqturniq

✓ Ippigusuttiarniq

✗ Kikittiniq

✓ Kiggaqtuji

✗ Piiqsiniq

✓ Ikaurniq

✗ Kikittisimaniq

✓ Ilautittiniq

✗ Kigliujut

✓ Nunaquti

✗ Akiraqatigiinniq

✓ Katujjiqatigiinikkut

4.4 Inuit nangminiq piliriaqarumaningit kiingiqsijuj Inuit Nunangani qaujisarnimut

Inuit pijunnautiliit nangminiq piliriaqarumanimut, ilagilluniuk qaujisarniq. Tamanna tukiaqpuq qaujisaqtiit amma qaujisarviit piqqaarialiit akiqanngittumi, pigialaunnginninginni, tusaumatittinikkullu angiqtauluti inungnut qaujisalaunnginninginni nunaqutittinni. Angiqtaunasugialiit qaujisaqtiujut, gavamaujut, qaujisarviillu piliriqatiqarluti inungnut kiggaqtuijujunut katujjiqatigiini uvvaluunniit tikkuqtaujuni pilirivvinni. Inuit nangminiq piliriaqarumaningit qaujisarnimut atuliqtitauvuj inuit kiggaqtuijingita katujjiqatigiingit piliriqatigijautillugit katujjiqatigiinikkut aaqqiksuitilluti qaujisarutiksaniit nunaqutittinni, nalimuktuni piviqatitauluti atuinnaqarviunimut kiinaujarnik inungnik sivuliqtiqarluti qaujisarnimut, katujjiqatigijautillugillu qaujisaqtinut sanamaninganut, atuliqtitauvinganut, amma tunniqsainimut qaujisarniujumi.

Inuit qaujimanipaaangummata aksuruutaujunit inungnut ilagiingujunut amma nunalingnut, isumaliuqsimaluti qanuq kamagijaqarunnarmangaat aksuruutaujuni, piuniqpaaniglu atuqtaujumaaqtuni qaujisarniujut ikajuutauluni aaqqiksuinimut amma atuliqtitinimut pivaallirutiksattivangnik inuusiup akaunngiliurutinginnut. Inuit nangminiq piliriaqarumaningit qaujisarnimut taimaittarialik qaujisarniujut Inuit Nunangani ikajuutiqarniqpaaqullugu inungnut atuutiqattiarluni, aktuiniqattiarluni, amma turaangattiarluni. Taimailiurialit aaqqigiaqsinimut maannaujuq qaujisarnimut piliriniujunit suuqaimma qaujisaqtiup pigumajangit sivullitigajungmajjuk inungnit. Katujjiqatigiiniq inungnut qaujisaqtinullu kajusitittivuj qaujisarniq malittiarluarmangaat ippigijauttialingni maligialingni (takulugu **Ajjinguaq 3: Namunngaujariaqaqpa: Ikajuqsumniq inuit nangminiq piliriaqarumaninginnik qaujisarnimut**).

Inuit kiggaqtuijingita katajjiqatigiingit Inuit Nunangani qaujisarnimut piliriniujut kajusititaujariialit piliriqataqarnimut qaujisaqtiujuni.

4.5 Inuit aulattiningita aaqqiksusimaningi

Inuit pingajugijaujut pijunnautini tigumiaqtiujuni nunaqaqqaasimajuni ilinarijaujut ilanga 35 *Kanataup Piqujarjuangani, 1982*. Nunataanimut pijunnautigijaujut nalunaiqsimajut piqujarjuami malittut iluliquaqtumi nunataanimut angirutini inungnut Kanataup Gavamanganillu 1975 amma 2007 akunnginningi. Taakkua inuit kiggaqtuijingita katujjiqatigiingit pijaksaqaqtut sapujjinimut amma atuliqtitinimut nunataarutingita angirutinginni katujjiqatiqarluti Kanataup Gavamangani: Inuvialuit kuapuriisan (IRC), Nunavut tunngavik (NTI), Makivik kuapuriisan, amma Nunatsiavut Gavamanga (NG).

Inuit Nunangat atausinnguqtitausimajuj gavamatigut ilaqaqtuni niruaqtausimajuni inungnik kiggaqtuijini nunarjuarmi, kanatami amma aviktuqsimajuni. Kanatami, angajuqqaarijaujuq Inuit Tapiriit Kanatakkunni niruatausuuq arraagut pingasut anigujaraangat katimajinit tisamani aviktuqsimajunit katujjiqatigiit angajuqqaanginni amma marruungnut niruarunnaqtunut katimajini atuni aviktuqsimajunit. Angajuqqaat Inuvialuit Kuapuriisakkunni, Nunavut Tunngavikkunni, Makivik Kuapuriisakkunni, amma Nunatsiavut Gavamangani nunataaqtausimajunut niruaqtauvaktut nunaqutingita angiqatigiingitigut. Nunavummi, qaakkanniagut niruavaktutik angajuqqaamik amma angajuqqaap tugliani nunavuulimaami niruaqtittillugit, nunataaqtausimajut niruavangmijut angajuqqaanit amma

Inuit Tapiriit Kanatami aulattisuut katimajiralaanit atuqpaktuni qaujisarnimut amma quttiniqsamuurlugit inungnut qaujisaqtaujarialiit sivulliujujaujarialingni.

angajuqqaap tuglinginni pingasuni aviktuqsimajunit katujjiqatigiinit: Qikiqtani Inuit Katujjiqatigiingit, Kivallirmi Inuit Katujjiqatigiingit, ammalu Qitirmiuni Inuit Katujjiqatigiikkunginni. Nunavut Tunngavikkut Katimajingit ilaqaqtut niruaqtausimajuni angajuqqaanit amma angajuqqaap tuglinginni nunavummi aviktuqsimajut inuit katujjiqatigiikkunginni. Ilakkannirlugu, Kanataup inuqutingit kiggaqtuqtaujut nunarjuarmi Inuit nunarjuarmi katimajinginnut — Kanatami, angajuqqaanga Inuit Tapiriit Kanatakkunni angajuqqaap tugligilluniu amma niruaqtiunngittuq katimajiulluni inuit tairiit kanatakkunni. Inuit Nunarjuarmi Katujjiqatigiingit Kanatami allavviqutingillu Alaaskami Akukittunillu piliriqatigaqtut Ukiuqtaqtuup Katimajinginni, Nunarjuarmi Katujjiqatigiini, asinginnillu kanataup silataaniit-tuni ikajuqsunirmit inungnuungajunit isumaaluutini amma ilaunirmut ukiuqtaqtumi nunarjuarmillu qaujisarnimut.

Tikumattianiq inuit nangminiq piliriaqarumaninginnik qaujisarnimut katujjiqatigiittarialiit inuit kiggaqtuujingita katajjiqatigiingit uvvaluunniit tikkuqtausimajut pilirivvinni, ammalu gavamaujut qaujisarviillu. Inuit kiggaqtuujingita katajjiqatigiingit Inuit Nunangani qaujisarnimut piliriniujut kajusititaujarialiit piliriqataqarnimut qaujisaqtuujuni. Atuttianirmit inuit aulattijinginnik katujjiqatigiinirmut amma atauttimi isumaliurirmit sanngijumi inungnik kiggaqtuitittijuq amma isumaliurirmit aviktuqsimajut aviktuqsimakkannininginni, aviktuqsimajuni, kanatami amma nunarjualimaami.

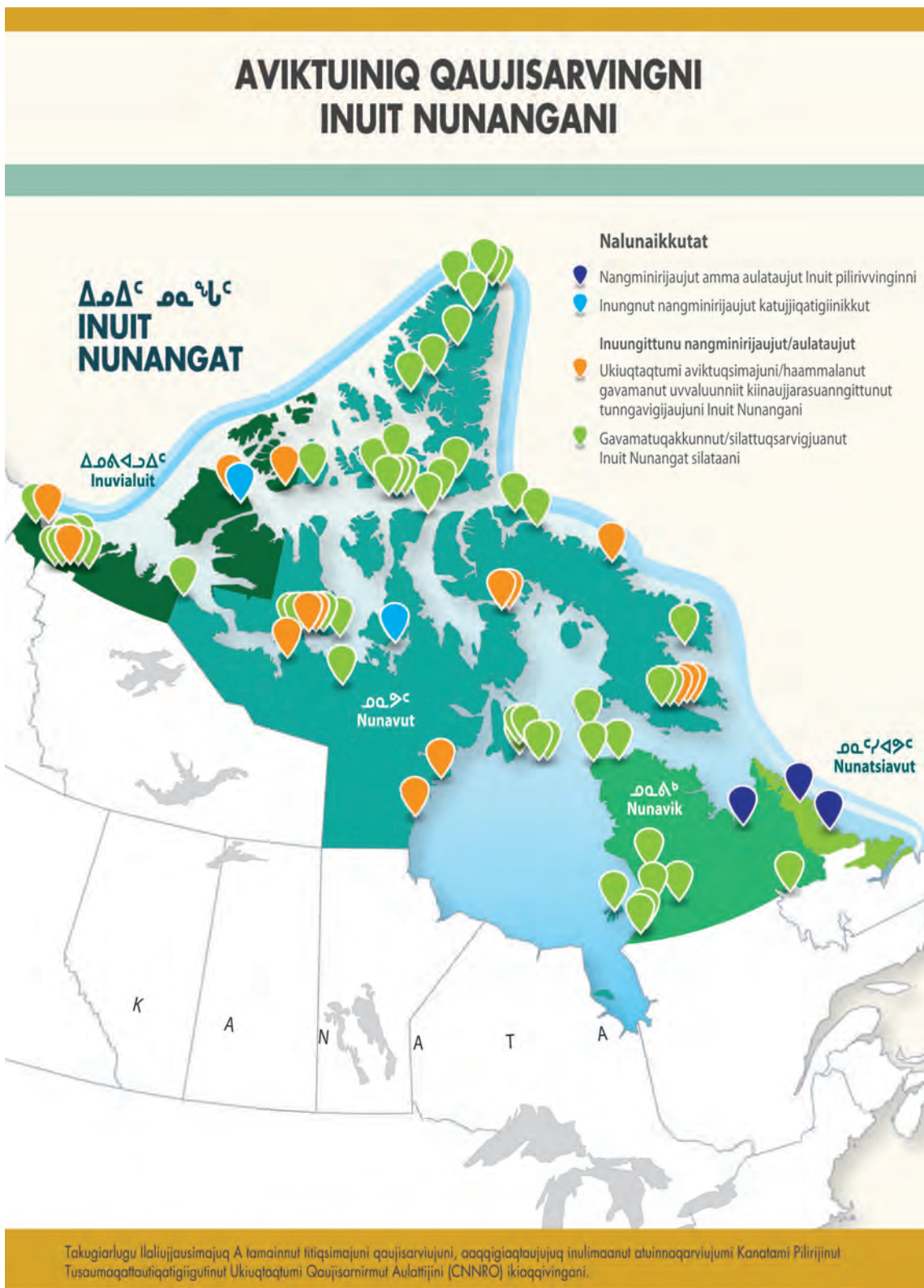
4.6 Inuit Nunangani qaujisarviit

Qaujisarviit atuni tisamani aviktuqsimajuni Inuit Nunangani ajjigiinngittuni pimmaruujuni ikajuutiqaqtut qaujisarnimut aulattinirmit, laisansitaqtittinirmit, amma nauttiqsurnirmit. Pilirijauvaktut pilirivviujuni ikajuqtauvangmijut inungnik sivuliqtiqarluti qaujisarnimut qanuiliurutaujuni aviktuqsimajuni, kanatami amma nunarjualimaami. Qaujisarviit pilirittarialiit pinasuaqtanginni pijjutigillugu pitaqanginninga maliktaunginnarialik uvvaluunniit aqqiksimalariktut qaujisarnimut laisansitaarasuarnirmit Inuit Nunangani. Unuqtut gavamakut pilirivvingit, qaujisarviit, amma kiinaujjarasuannngittut nangminiqutigaqtut amma aulattivattuti qaujisarvingni, unuqtut inuunngittunut nangminirijaujut amma inuunngittunut aulataulluti. (Tukulugu **Ajjiinguaq 4: Aviktuiniq qaujisarvingni Inuit Nunangani** amma Ilaliujjausimajuq A: Qaujisarviit Inuit Nunangani).

Inuit Tapiriit Kanatami aulattisuut katimajiralaanit atuqpaktuni qaujisarnimut amma quttiniqsamuurlugit inungnut qaujisaqtaujarialiit sivulliujujaujarialingni. Inuit Qaujisarvingat Kanatami Katimajiralaat (IQNC) turaagaqaqtut piusivaalliqtittinirmit Inuit Nunangani qaujisarnimut pilirijjusiuujuni amma atuagarni. Asingit katimajiralaangujut Inuit Tapiriit Kanatami katimajinginnut, suurlu Kanatami inuit katimajiralaangit aanniaqarnangittuliririrmit, Kanatami inuit katimajiralaangit silaup asijjiqpallianinganut amma Kanatami katimajiralaat inuit ilinniaqtuliririrmit, saqqiivaktut, nuattiqattaqtut, amma ikajuutiqaqpaktut qaujisarutini nipiqtigijauninginnut. Ilakkannirlugu, asingit katimajiralaakkanniit taimaassainnaq piliriaqavangmijut, suurlu kanatami inungnut aanniaqarnangittuliririrmit qaujisarnimut piliriqatigiingujuni amma Kanatami Inuit Titiraqsimajuni Qaujisaqtaunikuni Aulattijingita Katimajiralaangit uqaujuigiasuut Inuit Qaujisarvingat Kanatami Katimajiralaanginnik (IQNC) titiraqsimajuni qaujisaqtaunikuni amma tukisigiarutini aulattinirmit akaunngiliurutini.

Ajjinnguaq 4: Aviktuiniq qaujisarvingni Inuit Nunangani

Aaqqiksuiqatigiiniq tukisinattiaqtumi Inuit Nunangani qaujisarnimut atuagarmit inungnut amma gavamatuqakkunni ungasiktumut qanuiliurutik-sauvuq pisimajuarialik nalunaisinimut qaujisarnimut pijaujarialingni amma turaagaksanit amma atuinnautittijuq niriugijaujuni amma tukimuarutauluni katujjiqatigarnimut inungnit qaujisarnimut.

Qaujisarnimut laisansitaarasuarutiit ajjigiinngittut Inuit Nunangani aviktuqsimajulimani. Taakkua saqqitaujut maannaujuq tautunngaaliqtittijuq qaujisarnimut laisansitaanimut timigijaujuni Inuit Nunangani:

Inuvialuit (ISR): Qaujisarniq inuvialungni nunamit, uumajunit, inuusirmit, amma aanniaqarnanngittulirinimut laisansitaarutauvaktuq Aruara Qaujisarvingani (ARI) malittuti *Nunatsiarmi Kiglisiniaqtiit Piqujangani* amma aulattinimut maligialingnik. Aruara Qaujisarvinga (ARI), Inuvialuit Kuapuriisan (IRC), Inuvialuit Nunami Aulattijingi (ILA), ammalu Avatilirinimut Aktuiniujunut Qaujisarnimut Katimajiralaangit (EISC) aaqqiksuisimajut piliriniujunit ikajunnimut qaujisaqtini pijunnautitaanimut laisansitaanimullu qaujisarunnanimut inuvialungni. Qaujisaqtiit uqaqatigariaqarmijut amma angiqtaunasulluti nunaliup katujjiqatigiikkunginni kingulliqpaami Aruara Qaujisarvingani laisansimi tunnirijaulaunnginninginni. Ajjigiinngittuni laisansitaarasuarnimut piliriniujuni pitaqarmijut uumajuni qaujisarnimut pijunnautini, tunijausuut Nunatsiap Gavamangatigut avatilirijikkut amma nunaminngaaqtulirijikkut pilirivvingani amma ittarnisalirinimut pijunnautini kalagijauvaktut purins av uaijuuls ittarnisarvingatigut. Ilakkannirlugu, naliatuinnaq gavamatuqakkunni amma ukiuqtaqtumi aviktuqsimajuni qaujisarniujuq nauttiqsuqtaungittuq taakkununga Aruara Qaujisarvinga (ARI) maliinnarialiit pilirijjusiujuuni amma uqaqatigarluti nunalingni katujjiqatigiiniit, Inuvialuit Imalirijikkut Katimajingit (IWB), Avatilirinimut Aktuiniujunut Qaujisarnimut Katimajiralaangit (EISC), Inuvialuit Kuapuriisan (IRC) amma Katujjiqatigiinimut Katimajiiit.

Nunavut: Qaujisarniq Nunavummi nunami/nunaminngaaqtuniglu kiglisinianimut (suurlu nuna, amma imarmi qaujisarnimut), inuusirmi kiglisinianirmi, amma aanniaqarnanngittulirinimut qaujisarnimut laisansitaarutauvaktuq Nunavummi Qaujisarvingani (NRI) malittutik nunavummi *Kiglisiniaqtiit Piqujangani*. Qaujisaqtiit pijaksaqaqtut pijaujarialingnik pijunnautini amma laisansini pinasulluti qaujisarunnanimut Nunavuumi. Qaakkanniagut pijunnanimut titiqqat makuangutuinnarialiit: Uumajuni qaujisarnimut laisansiit (tunijausuut nunavummi *Uumajulirinimut piqujangatigut*), ittarnisalirinimut qaujisarnimut pijunnautiit (tunijausuut ittarnisaqarvuijuni inini maligialingni taikani *Nunavut Piqujangani*), kanatami mirnnguiqsirviit qaujisaqtaujunnarninginnik pijunnautiit (tunijausuut *Kanatami Mirnnguiqsirviit Piqujangatigut*), iqalulirinimut qaujisarnimut laisansiit (tusajausuut *Iqalulirinimut Piqujangatigut*), imirmi aturnimut laisansiit (tunijausuut Nunavummi Imalirijiiit Katimajinginnut) amma atuinnaqarvuijuni pijunnautiit (tunijausuut Avatilirijikkut Kanatami amma/uvvaluunniit turaangattiaqtumut aviktuqsimajut inuit katujjiqatigiikkunginni).

Nunavik: Laisansitaqtiitijini katimajillattaqtaqanngittuq Nunavingmi. Qaujisaqtiit niriugijaujut uqaqatigaaarluti nunavik qaujisarvingani (aulataujuq Makivik Kuapuriisakunnu), Kativik Gavamakkunginni amma/uvvaluunniit Nunavimmi niqittiavalirinimut amma aanniaqarnanngittulirinimut katimajiralaanginni, pijjutiqarluni qanuittumi qaujisarniqarnarmangaat. Qaujisarumanimut tuksirautimi tunisijarialiit amma angiqtauluni Nunavik Tariurmiut Uumajulirijingita Katimajinginnut (NMRWB) tamainnut uumajunut qaujisarniujuunut Nunavimmi Tariungani (NMR).

Nunatsiavut: Qaujisarutaujut Nunatsiavummi maligiaqaqtuq taakkuninga *Nunatsiavut Gavamangata Qaujisarnimut Piliriniujumi*. Qaujisarnimut tuksirautiit qimirrujausuut Nunatsiavut Gavamangata qaujisarnimut uqaujjariarnimut katimajiralaanginnut, ilaqaqtut ajjigiinngituni pilirivvinninngaqtuni Nunatsiavut Gavamangani. Qaujisarnimut tuksirautiup ungataanut, qaujisaqtiit taimaititautuinnariliit pitaariliit qaakkanniagut pijunnautini amma laisansini pinasulluti qaujisarunnanirmut nunatsiavummi, tamakkuninga ilaqaquinnariliit: ittarnisalirinirmut qaujisarnimut pijunnautini (tunjiausuut Nunatsiavut Gavamanganut ilikusilirijikkut, pinnguaqtulirijikkut amma pularaqtulirijikkut pilirivvingani) amma atuinnaqarviunirmut pijunnautini (ilagiluningit, kisiani kigligijaunngittut taikkununga tunjiausuut Avatilirijikkunni Amma Silaup Asijjiqpallianinganut Kanatami, Imarmiutalirijikkut Kanatami, amma/uvvaluunniit Nunatsiavut Gavamanganut nunalirijikkut amma nunaminngaqtulirijikkut pilirivvingani).

Kiglinganiititauningit
inuit gavamatuqakkunni
qaujisarnimut aulattinirmut
turaangalirutausuut taakkua
qaujisaqtauvalliajut
atuutiqanngituinnari-
aqarninginnik inungnut.

4.7 Inuit ilaliujjausimajarialiit katujjiqatigijauluti aulattinirmut Inuit Nunangani qaujisarnimut

Ilautittinirmut inungnik katujjiqatigijauluti aaqkisuillugit Inuit Nunangat qaujisaqtauningani taimaitarialik piusivaalliqittinirmut saqqiinirmi, aktuiniujuni, amma atuutiqarnirijanga Inuit Nunangat qaujisaqtauninganut. Aulatauninga, aaqkisuqtauninga, amma kajusititauninga Inuit Nunangani qaujisarniujuq maannaujuq kamagjauvaktuq unuqtunut gavamanut ministautinut amma nangminirijaujuni pilirivvini qaujisarviniglu. Taimainninganut, piliriqatiqarniq inuit aaqqiumasimajanginnik, qaujisarviit, amma sivulliujujajarialiit qaujisaqtinut ajjigiqattangittut qaujisaqtaunikut angijualuuliraluaqtillugit inungnut amma Inuit Nunanganut qaujisarniujuq amisuruqsimatillugit (takulugu **Ajjinnguaq 5: Unuqsivaalliqsimaningit anginirijangit Inuit Nunangani qaujisaqtaunikut**).

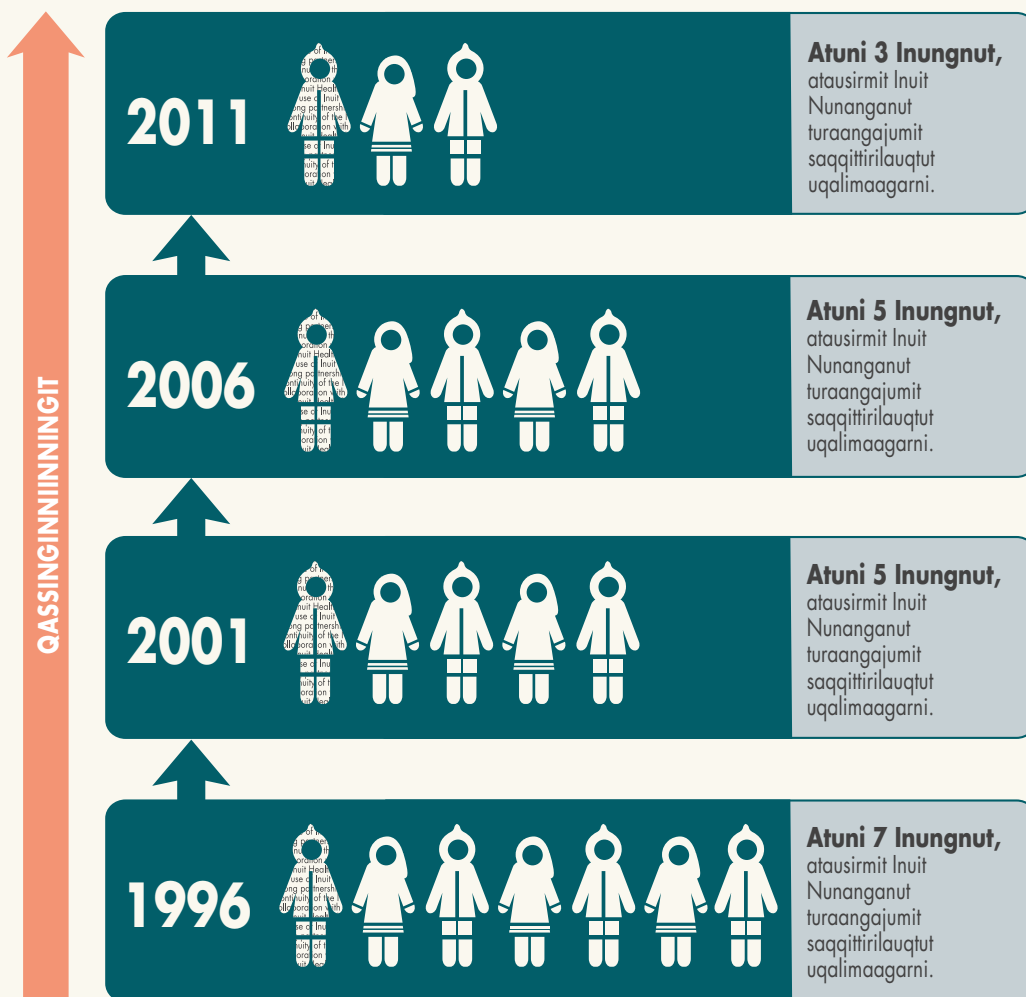
Unuqtuni kiinaujaqtaarasuarviktaqaqtuq Inuit Nunangani qaujisarnimut, ilagiluningit gavamatuqakkut, nangminirijaujut, aviktuqsimajut amma nunalingni gavamait, qaujisarviit, kiinaujjarasuangittut katujjiqatigiit, amma nunarjuarmut kiggaqtuijujut. Aaqkisuqatigiiniq tukisinattiaqtumi Inuit Nunangani qaujisarnimut atuagarmit inungnut amma gavamatuqakkunni ungasiktumut qanuiliurutiksauvuq pisimajaujarialik nalunaisinirmut qaujisarnimut pijaularialingni amma turaagaksanit amma atuinnautittijut niriugijaujuni amma tukimuarutauluni katujjiqatigarnimut inungnit qaujisarnimut.

Ajjigiinngituni maligialingni pitaqaqtuq tukimuqattinirmut qaujisarnimut Inuit Nunangani, amma gavamatuqakkut pilirivvingit akiliisimajut ajjigiinngituni unikkaanit qaujisarnimut qanuilingaliriasangani kiglisiniarniujuq Kanatami tamainni (Ilaliujjausimajuq 2: Gavamatuqakkunni unikkaat uqausiliit “ukiuqtaqtumi” kiglisiniarnimut atuagarni).^{*} Maannamaangulauqtuq atuliqujaujut taakkunani unikkaani taakkuningassainnaq uqausiliit piusivaalliqittinirmut kiglisiniarnimut aulattinirmut saqqijaaqsimajuni taimannangani sivulliqpaami Nunarjuarmi Ukiuqtaqtulirinirmut Ukiungani (1881).⁶

^{*} Kanatami kiglisiniarnimut atuagat turaangavut gavamatuqakkunni maligialini (suurlu maligialiit, maligat, piliniit, pilirijusuut, amma atuagait) kiglisiniarnikkut qaujisarnimut. Kiglisiniarnikkut atuagaliriniq kamagjajaqaqpup aktuiniujuni kiglisiniarnimut inuusirmut amma qanuq kiglisiniarniq piuniqpaami ikajuutiqarunnarmangaq inulimaani, ajjiginngitanga atuagaliriniq kiglisiniarnimut, ilaqaqtuq atuagalirnirmut aaqkisuinirmut, kiinaujaqtaqtittinirmut, amma kajusittinirmut qaujisarniujuumi.

Ajjinguaq 5: Unuqsivaalliqsimaningit anginirijangit Inuit Nunangani qaujisaqtaunikut

UNUQSIVAALLIQSIMANINGIT ANGINIRIJANGIT INUIT NUNANGANI QAUJISAQTAUNIKUT

Qattianingit pilirijjuqatiminut-qimirruqausimajut saqqitaujut amma titirakutaarutaujut turaangajut Inungnut amma Inuit Nunanganut amisurriaqsimajut sukkalijumi Inuit qattianingit inugianinginni. 1996 amma 2011 akunningani, Inuit qattinginniingit Kanatami unuqsivaallilauqtuq 48 pasantimi 41,080-nik 59,440-nut. Taikanissainnaq, Inuit Nunanganut turaangajut saqqititaujut uqalimaagat unuqsivaallilauqtut 200 pasantipalungmi. Uqausiup asiagut, 1996-mi, atuni 7-nut Inungnut, atusirmit saqqittirilauqtut uqalimaagarmi uvvaluunniit titirakutaarutaujumi. Uqausiup asiagut, 2011-mi, atuni 3-nut Inungnut, atusirmit saqqittirilauqtut uqalimaagarmi uvvaluunniit titirakutaarutaujumi.

Qattianingit Inuit Nunanganut turaangajut saqqitaujut uqalimaagat amma titirakutaqsimajut nalauttaqsimajut piiqsinirmit titiqanit unuqtuni titiqaqaqutini atuinnaajut Kaarutan Silattuqsarvigjangani. Ilangit atungittut titiqaqat ilalivujjausimatunnarilait ilangit pijauqasiujjaunngitunnarilait uvvaluunniit pijaaqutaunngittumi piqtaulluti.

Ajjinnguaq 6: Atausirmit tukimi aturluni: Inuit Nunangat

ATAUSIRMIT TUKIMI ATURLUNI: INUIT NUNANGAT

ᐃᓄᐃᑦ ᓄᓇᑭᑦ
INUIT NUNANGAT

ᐃᓄᐃᑦᐃᑦᐃᑦ
Inuvialuit

ᓄᓇᑭᑦ
Nunavut

ᓄᓇᐃᑦ
Nunavik

ᓄᓇᑦᐃᑦᐃᑦ
Nunatsiavut

Inuit Nunangat amma iningita aulatauningit atuqtauariadiit qaujisarnimut atuagarnut amma pilirijjusiujuumi kingunittinni atuqtaunikuni taakkunani "Ukiuqtaqtuq" uvvaluunniit "Uangnaq". Inuit Nunangat nunaqutigijaujuq, gavamaqutigijaujuq, amma iliqqasirmut inigijaujuq ilaqaqtuni, Inuvialuit Nunangani (Nunatsiarmi), Nunavummi, Nunavimmi (Kuapak Uangnangani), ammalu Nunatsiavut (Laapatua Uangnangani). (Taakkununga atuqtaujuq: Inuit Tapiriit Kanatami, Kiglisiniaqtiikuk Kanatami 2011).

Nunaup Quanguninga Asijjiqtarninga
Taakkununga atuqtaujuq: SCC 1991, NSERC-SSHRC Pilirijit 2000, Nunacagaagaqtulirijjikut 2000, CCA 2008, Silarijumi Ukiuqtaqtuup Arraagunga 2007-08

Uangnaq 60°
Taakkununga atuqtaujuq: CPC Atuaganga 1991, CHARS Atuaganga 2014

Ukiuqtaqtumi Aviktuqsimajuni Tukinga
Taakkununga atuqtaujuq: Nunavut Gavamakkut, Nunatsiag Gavamakkut amma Juukaan Gavamakkut 2014

Ukiuqtaqtuup Kigliliuqtausimannuangina
Taakkununga atuqtaujuq: Kanataup Gavamanga 2007

Tomarmittiat qaujigiarviksuujut taakkununga "Taakkununga atuqtaujuq" uktuutigijaujunut takujaujunaqtut Ilaliujausimajuq C-mi.

Ajinnnguaq 7: Unuqtut gavamatuqakkunnu katimajjutiksatsat Inuit Nunangani qaujisarnimut

UNUQTUT GAVAMATUQAKKUNNU KATIMAJJUTIKSAT INUIT NUNANGANI QAUJISARNIMUT

Quliit tungaanut Ministaqarviit Kanataup Gavamangani ilaujut Inuit Nunangani Qaujisarnimut

Asingit piliirijit ilaujut Inuit Nunangani qaujisarnimut taakkuangujut kanatami aviktuqsimaniit/ukiuqtaqtumi aviktuqsimaniit gavamangit, silattuqsarvijuat/ilinniarviit, sanajirjuat, amma kiinaujarasuannigtit.

Kanatatauq G7-nguniraqtaujuuni nunarjuarmi aviktuqsimajuni amigaktutuujug kanatami atuagarnik kanatami qaujisarnimut pijaujarialingni amma turaagaksaujuni ukiuqtaqtumi. Aaqqiksuinimit iluittuulingajumi gavamatuqakkunni piliriniujumi aaqqiksuinimit amma aulattinimit Inuit Nunangani qaujisarnimut piqarialiit akuniluaraaluk akaunngiliurutausimajuni tamaani nunami. Attiniqaattiami, ajjigiinnginningit tukiliuqtausimajut gavamanut amma qaujisarvini Kanatami nalunaiqsinimut nunani inini ilagijaujuni uvvaluunniit qaangiutijuni Inuit Nunangani (takulugu Ilaliujjausimajug 3: Ajjigiittut tukiliuqsimajut Inuit Nunangani qaujisarnimut) kikittivug maannaujuq ulurianaqtumi pilirijjusiuujumi Inuit Nunangani qaujisarnimut amma ilaliujjisimajariaqarninginnik inungnik katujjiqatigijauluti aulattinimit Inuit Nunangani qaujisarniuujumi (takulugu **Ajjiinguaq 6: Atausirmit tukimi aturluni: Inuit Nunangat**).

Gavamatuqakkunni kiinaujaqaqtitaujut uvvaluunniit pigiaqtitaujut Inuit Nunangani qaujisarniujuut kamagijaunngittut kiggaqtuijiit timiqutinginnut, taimainninganut aksururnarutauvuq inungnut ilaliujjinimut uvvaluunniit tikiunanimut nangminiq piliriaqarumanimut qaujisarniuujumi. Suurlu, pingasuuliqqangajut katimajit kiggaqtuijiit, taakkualu qaujisarnimut tuniqqusiat, atuinnaunginnarniaqtuni inungnut qaujisarnimut piliriaksaqanngittut. Gavamatuqakkunni qaujisarnimut piliriaksat saqqijaaqtut ajjigiinngittuni ministaqaurvingni, amma Ukiuqtaqtulirinimut Qaujijaujut Kanatami (POLAR) ilisarijaujuq sivuliqtiulluti kiggaqtuijiulluti ukiuqtaqtumi — turaangajuni qaujisarnimut, ajjigiinngitut pilirivviit (suurlu Imarmiutalirijikkut Kanatami, Avatilirinimut Amma Silaup Asijjiqpalinganut Kanata) aulattijut Inuit Nunangani turaangatuinnarialiit aakkaluunnii Ukiuqtaqtulirinimut Qaujijaujut Kanatami (POLAR) (takulugu **Ajjiinguaq 7: Unuqtut gavamatuqakkunnu katimajutiksut Inuit Nunangani qaujisarnimut**).

Kiglinganiititauningit inuit gavamatuqakkunni qaujisarnimut aulattinimit turaangalirutausuut taakkua qaujisaqtauvalliajut atuutiqaanngituinnariaqarninginnik inungnut. Suurlu, 2017-mi tuksirauti qaujisarumanimut taikuuna tautunnguanimut Kanataup sivuniksangani kiinaujaqaqtitaujut taakkununga Inulirinimut Kiglisiniarniq Amma Inulirinimut Qaujisarnimut Katimajinut Kanatami (SSHRC) nalunairijut pingasuujuqtuni sivulliujujarialinni, ilaqaqtuni atausirmi sivulliujujarialingmi kamagijaqaqtuq nunaqaqqaqsimajut iliqqusinginni amma kinaugiaksanginni, immakallalisait amma ullumisiutiit angiqatigiiguutit allanut, amma qaujijaujut amma iqqanaijarviujut nunaqaqqaqsimajut nunalinginni.⁷ Inuit ilautitaulaunngittut aaqqiksuittillugit taassuminga amma inuit kiggaqtuqtaulaunngittut katujjiqatigiinut uktuqataujunnalaunngittuluunniit.

Piluaqtumi, inuit katujjiqatigijauningit aulattinimit Inuit Nunangani qaujisarnimut taimaittarialik inuit atuinnaqarvuuqulugit, nangminiqarluti, aulattilutilu Inuit Nunangani titiraqsimajuni qaujisaqtaunikuni amma tukisigiarutini. Inuit inillangattianiqsajut tukisigiarutit qanuq tuqquqtaujariaqarmangaat, qaujisaqtauniarmangaat, nauttiqsuqtauniarmangaat, atuqtauniarmangaat, tusaqtauniarmangaat, amma pisimajauttianiarmangaat anginiqpaami atuutiqaqullugu nunalittinnu aanniqsittailimanikkut (**Ajjiinguaq 8: Atuliqtittinimit aaqqiksuqsimajukkut Inuit Nunangani qaujisarniuujumi**).

Attiniqaattiangani, inuit atuinnaqarviumavaktuugaluat qaujisarutaujuvinirni kisiani atuinnaqarviunginnaujangittut suuqaimma pilirivvingit akilijunnangimmata akitujualunni qinirviujuni amma

Pimlariuvug inuit aulattinimut parnautiqarluti amma atuagaqarluti ikajuqsuniaqtuni titiraqsimajuni qaujisaqtaunikuni qanuiliurutit kajusiinnarluti, mamimainnarluti, nangminiq piliriaqarumanikkut.

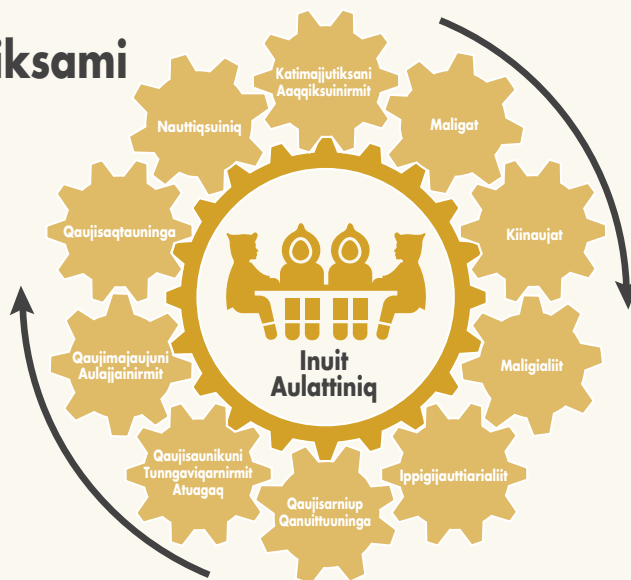
Ajjiinguaq 8: Atuliqtittinirmit aaqqisuqsimajukut Inuit Nunangani qaujisarniujumi

ATULIQTITTINIRMIT AAQQISUQSIMAJUKKUT INUIT NUNANGANI QAUJISARNIUJUMI

Maannaujuq

Sivuniksami

aturialingni silattuqsarvingnut amma gavamanut atuqtauvaktuni. Piusivaalliqittijarialiit tusaumatit-tinirmut titiraqsimajuni qaujisaqtaunikuni inungnut uvagu qanuq pigumasimajangani.

Nunaqaqqaqsimajunut titiraqsimajuni qaujisaqtaunikuni piliriqatigiiktut turaangaqasiutisimajut katujjiqatigiinut suurlu Kanatami aulatauninga amma qaujisarniujut kamagijaungaavattutik nunaqaqqaqsimanngittunut qaujisaqtinut. Ukiut quliit atusaaqtuni, nunaqaqqaqsimajut Kanatami, Amialigani amma Niusiilanmi saqqiisimaliqtut nunaqaqqaqsimajunut titiraqsimajuni qaujisaqtaunikuni atuusiqatigiinirmut tamakkua nuataujut, tukisinaqsititauningit amma nangminirijauningit nunaqaqqaqsimajunut titiraqsimajuni qaujisaqtaunikuni nunaliujunut aulataungaarluti.** Inuit isumagilugit, piliriaqakkannirialiit aaqiksuinirmut piliriniujunit, maligialingnik, atuqtaujarialingni, amma angirutini attarnajjaqsimanikkut tukisigiarutini tusaumaqattautitsinirmut inuit qaujijajatuqangit ippigittiarlugit atuqtauluti amma tusaumaqatigiinirmut aaqiksuiniimut amma atuliqittinirmut. Pimlariuvuq inuit aulattinirmut parnautiqarluti amma atuagaqarluti ikajuqsuniaqtuni titiraqsimajuni qaujisaqtaunikuni qanuiliurutit kajusiinnarluti, mamimainnarluti, nangminiq piliriaqarumanikkut.

Inullu amma asingit
nunaqaqqaqsimajut
kingunittinni
aanniqsuqtaunikuungmata
qaujisaqtinut
taimainninganut
ippigusuttianirmut
maligialingni pitaqarialik
sapujjiniyaqtuni
nunaqaqqaqsimajuni.

4.8 Sannginiqsauliqtitauluni ippigusuttianikkut piliriaqarninginnik qaujisarniujumi

Qaujisarnimut ippigijauttialiiit ajjiungittut amma pijariatujut ippigijauttiarnirmut, inuusirmut amma gavamalirinirmut isumagijaujarialiiit kajusittiniarluni qaujisarnimut inungni atuqtuni uvvaluunniit ilautittiluti. Inullu amma asingit nunaqaqqaqsimajut kingunittinni aanniqsuqtaunikuungmata qaujisaqtinut taimainninganut ippigusuttianirmut maligialingni pitaqarialik sapujjiniyaqtuni nunaqaqqaqsimajuni. Kisianili, taakkua ippigusuttiaqarnirmut qaujisarnimut maligialingni qaujisarniujunut uumajunut amma avatimi. Inuit atullarisuungummata uumajuni amma avatimi timittinnu, iliqqusittinnu, amma uppirijaqarnirmut taimainninganut ikajuutauniqpaangugajaqtut maligialingnik niriugijaujuni tagvani.⁸

Nunaqaqqaqsimajut Nunalingit Amialigani kanatamillu ukiugasaalungnut ilauqattaqsimajut aaqiksuinirmut nappaqtitauni amma qaujisarnimut atuagarni, piliriniujuni, amma maligialingni. Allait saqqiilauqtut taassuminga OCAP® (nangminiqarnirmut, aulattinirmut, atuinnauttinirmut amma pisimattinirmut) tunngavigijauniaqtuni taikani 1998-mi aaqiksuijumamut maligialingni titiraqsimajuni qaujisaqtaunikuni kinamu nangminirijaungmangaat, kinamu atuinnaujunnarmangaat, amma kinamu pisimajauniarmangaat. Tunngaviit saqqitaujujut kiujjutiqaqtutik amigaluarninginni Kanatami nunaliit pijunnautinginni amma pigumanirijanginnik tukisigiarutiksanginni.⁹ Amialigani, unuqtut mialigamiut allait gavamangit nangminiq aaqiksuivaktut qanuittuuniarmangaat qaujisarutaujut kajusititauniaqtuni nunaqutinginni.¹⁰

** Nunarjuarmi, nunaqaqqaqsimajut sapujjisimannirmut aaqiksuusimajut Niujiilanmi (mauri titiraqsimajuni qaujisaqtaunikuni sapujjisimannirmut aaqiksimajut), Amialigani (juunaitat sitaats nunaqaqqaqsimajunut titiraqsimajuni qaujisaqtaunikuni sapujjinirmut aaqiksimajut), Aasturailija (mairianiari uingara nunaqaqqaqsimajut amma turisi siturait ailantu titiraqsimajuni qaujisaqtaunikuni sapujjisimannirmut katujjiqatigiit). Utupiri 2016-mi, sivuliqpaami nunaqaqqaqsimajunut mappingajumi titiraqsimajuni qaujisaqtaunikuni katimaniqtaqalauqtuq amialigani amma *Nunaqaqqaqsimajunut titiraqsimajuni qaujisaqtaunikuni atausiuqatigiinirmut*: Katimajjutiinirmut saqqitaujujuq aasturailijaup nunalirjuangani silattuqsarvigjuangata pivaliajulirijikkunginnut.

Gavamatuqakkunnillu, qaujisarniq ilautittijuuq inungni kajusititaujut Kanataup silattuqsarvigjuangitigut malittiarialit ippigusuttianirmut maligialingni atuagaqutigijaujut taikani *Pingasuuliqqangajut katimajit atuagangata uqausinga: Ippigusuttianikkut atuqtaujarialik qaujisarniarluni inungni* (TCPS 2). Ippigusuttianikkut atuqtaujarialik qaujisarniarluni inungni (TCPS 2) aaqqisuivu maligialingmit taakkununga qaujisarnimut ippigusuttianirmut katimajit (REB) Kanatami amma sivumuaqtilluataulluti pijjutigillugu ippigusuttianikkut kajutittigiaqanirmit qaujisarnimut inungnut. Titiraqsimajuq 9 taikani ippigusuttianikkut atuqtaujarialik qaujisarniarluni inungni (TCPS 2) sivumuarutauvuq qausarnimut taakkununga inungni, allani, amma allangajuni, ippigusuttianirmillu piliriqatigiinirmit, katujjiqatigiinirmit, amma qanuiliuqatigiinirmit. Ippigusuttianikkut atuqtaujarialik qaujisarniarluni inungni (TCPS 2) turaangan-gittuq ingiaqsinirmit uvvaluunniit inangiqsinirmit ippigusuttiaqarnimut sivumuarutini aaqqiksuc-tausimajuni nunaqaqqaqsimajunut.¹¹

Titiraqsimajuq 9 taikani ippigusuttianikkut atuqtaujarialik qaujisarniarluni inungni (TCPS 2) taimaitit-tivuq, qaujisarniq turaangajut nunaqaqqaqsimajunut ippigusuttiaqatigiiluti. Taimainninganut, kajungiqsaivuq katujjiqatigiinirmit amma piliriqatigiinirmit qaujisaqtini amma ilaujuni ajjigiinngitukkut maligialingnik qaujisarutauniaqtuni qaujisaqtinut tagvani nunami. Inuit Tapiriit Kanatami amma nunavummi qaujisarvik saqqiisimajut maligialingni aajiqatigiinirmit qaujisarnimut piliriqatigiinirmit inuit nunalinginni.¹² Titiqqaq atuinnautittijuuq uqaujigianirmit ikajurnimut qaujisaqtini parnapalliajuni piliriqatigarniaqtuni inungnik uvvaluunniit Inuit Nunangani, ilagilunijjuk ippigusuttiaqarnimut nunalingmi ilauttiniimi, qaujisarnimut lausansitaanirmit, tunniqsainirmillu titiraqsimajuni qaujisaq-taunikuni amma isujjutinginni.

Kiglitaqaqpuq taakkua silataani qaujisarnimut ippigusuttianirmut katimajini (REB) qimirruusingani malittiarluarmangaat taassuminga ippigusuttianikkut atuqtaujarialik qaujisarniarluni inungni (TCPS 2), ikajuutauluangittuq aulattinirmit nangminiq piliriaqarumanirmut qaujisarnimut. Atuutiqarninga taanna ippigusuttianikkut atuqtaujarialik qaujisarniarluni inungni (TCPS 2) akaunngiliurutiqatuinnarialik qauji-sarniup qimirrujauninganut suuqaimma pilirivvik qaujisaqtittijut ippigijauttiariaqarnimut katimajira-laangit ilaujumasuungummingmataa qaujisarniujumi, amma ilagijaujut qaujisarnimut ippigijaut-tiariaqarnimut katimajiralaanginnut inuuqatigatuinnarialit qaujisaqtilluataujumi.¹³ Taavungakkanniq, taakkua ippigusuttianikkut atuqtaujarialik qaujisarniarluni inungni (TCPS 2) kigliqaqtitauvuq pilirivvinut amma tunngaviujunut gavamatuqakkunni kiinaujaqtaaqpaktuni pingasuuliqqangajuni katimajini kig-gaqtuijini. Taakkua qaujisarviit amma pilirivviit iniaqqtut Inuit Nunangata silataani qaujisaqtauningit ulurianarninga ilauqataujunut qaujisaqtaunirmut isumaqasiujjigittut inuit qanuinnngittiaqarninginni.

Silattuqsarvigjuani, qaujisarnimut ippigusuttianirmut katimajit (REB) pijaksaqaqtut qimirruanirmit qaujisarnimut parnautini amma qaujisaqtiit malittiarluarmangaat turaangaqasiutijuni kanataup nigiani aviktuqsimajuni, kanatami amma nunarjuarmi maligialingni. Pijaksaqaqtut saqjaatittinirmit quttiniqpaani ippigusuttianirmut maligialingni qaujisarnimut inungni turaagaqalluatarluti sapujjinirmit pijnunautini qanuinnnginnillu taakkununga ilauqataujuni qaujisarniujumut. Silattuqsarvigjuat unuqtuni qaujisarnimut ippigusuttianirmut katimajiaqqtut (REB) tusaumaqatiqaqpattuti ajjigiinngittuni pilirivvini uvvaluunniit ilinniarvini. Gavamaup pilirivvingit qaujisaqattaqtut atuqpangmijut nangminiq

qaujisarnimut ippigusuttianirmut katimajiqutinginni (REB). Suurlu, Aanniaqarnanngittulirijikkut Kanatami amma Inulimaanut aanniaqarnanngittulirinirmut kiggaqtuiji Kanatami katujjiqatigaqsimajut qaujisarnimut ippigusuttariaqarnimut katimajini (REB) taimanngani 2010.¹⁴

Nalunaijaqsimajuni tamainni aulaniqaqtuni qaujisarnimut ippigusuttianirmut katimajini (REB) Kanatami saqqijaaqtuqanngilaq mallilugu Kanatami Katujjiqatigiit Qaujisarnimut Ippigusuttianirmut Katimajiqutinginni.¹⁵ Kisianili qaujijajugut inuit kiggaqtuqtaugajunngittut qaujisarnimut ippigusuttianirmut katimajini (REB) uvvaluunniit aqqiksisimangittut ilauttinnimut inungnut kiggaqtuqtini katujjiqatigiini uqausiqarnimut Inuit Nunanganut turaangajuni qaujisarnimut tuksirautini qimirrujajuni. Tamainni qaujisarnimut ippigusuttianirmut katimajini (REB) Inuit Nunangata silataaniitunnauninginnut tukiqaqpuq inuungittunut isumaliurijjulusuut ippigusuttariaqarnimut maligialiit tikiujajugaluarmangaat qaujisarnimut nunaliquittinni.

4.9 Innuksuiniq Inuit Nunangani qaujisarnimut

Kiinaujat amma innuksuiniq katinngajuuk Inuit Nunangani qaujisarnimut. Ajunnginnuujut inuit kajusittijunnarluti qaujisarnimut turaangajuni inungnut qaujisarnimut sivulliuujajuarialingni amma qaujisarnimut innuksuiluti turaangallariqtuq atuinnauningani ammalu ajjigiqattarninginnik qaujisarnimut kiinaujaqtigijajunit. Atauttikku, tikiujajuguni nangminiq piliriaqarumaninginnik qaujisarnimut taimaittialik kiinaujat tunniqquasiaqsijikkut turaangaluni inuit qaujisarnimut qaujisarnimut sivulliuujajuarialingni amma atuutiqaqtarluni nunalittinnu.

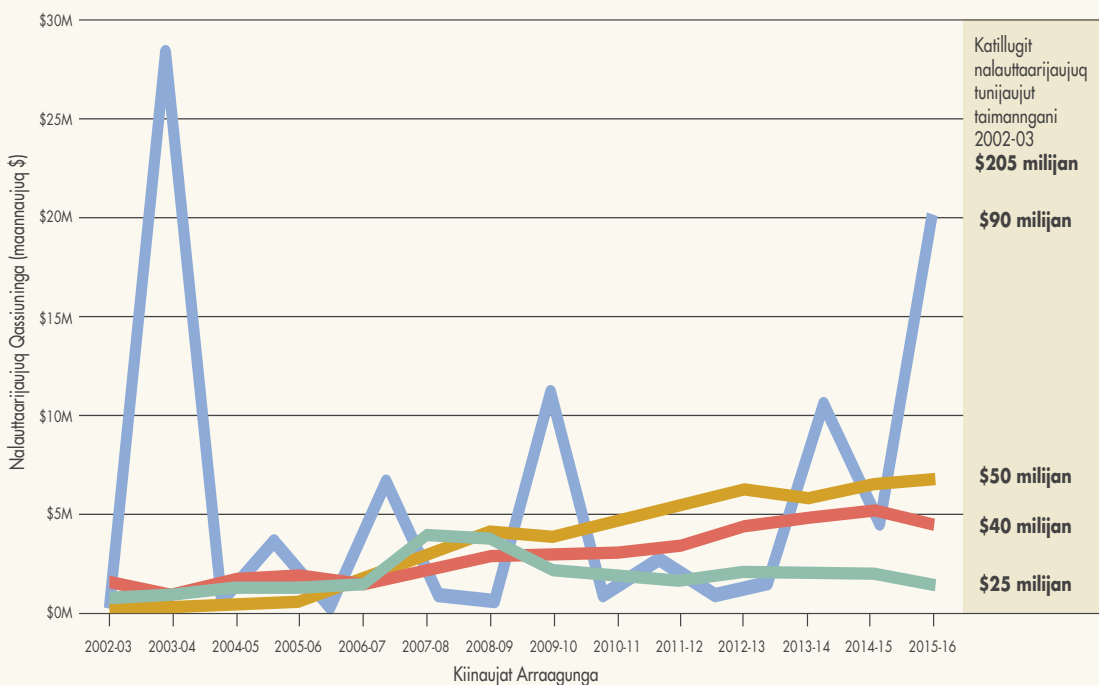
Haannalagasangni milijannik kiinaujarnik sanirvaisimajut Inuit Nunangani qaujisarnimut ukiuni 30-ni. Unuqtut kiinaujat tunijausuut Kanataup nigianiittuni pilirivvinut silataaniunniit. Inuit ilauningit qaujisarnimut kiggaqtuqtaugajuni qavamatuaqqakanni kiinaujarnik pigunnaqtitaunirmut taimaigajuktut kikitigajuktutsuut inungnik kiggaqtuqtaugajuni katujjiqatigiini kiinaujarnik atuinnaqarvunirmut. Ilangit qavamatuaqqakanni qaujisarnimut piliriat angigligiaqtittisimajut maligialingni kiggaqtuqtaugajuni kiinaujaqtaunirmut angirutini inuit kiggaqtuqtaugajuni katujjiqatigiikkunginni. Kisianili, inungni kiggaqtuqtaugajuni katujjiqatigiit pititauqtaugajunngittut pingasuuliqqangajut katimajini qaujisarnimut kiinaujarni. Ilinniarviungilluti, tunniqquasiarunngittut pijittirarnimut sivulliuujajuarialingni pilirivviit uvvaluunniit qaujisarnimut taakkununga Piliriatigiit Pilirittiarumanirmut uvvaluunniit Kanatami Tunngavijugut Nutaanngutitajuni. Tamanna nuqqangattitijug inungnik ilaakkut atuinnaqarvunirmut qaujisarnimut kiinaujarnik ilaannikkut turaangavaktuugaluaq nunalijuni ikajunnimut amma pinasuqataunirmut aulatinnimut kiinaujarnik inuit qaujisarnimut aulainnaqullugit.

Gavamatuaqqakanni kiinaujat sanirvaisimajut Inuit Nunangani qaujisarnimut turaangagajusuuq uumajunut–nunamut kiglisiniarnimut qaujisarnimut, taakkuali asingit inungnut nalunaijaqtausimajut qaujisarnimut sivulliuujajuarialingni kamagijaunngingaarluti (takulugu **Ajinnnguaq 9: Ajinnnguaq gavamatuaqqakanni kiinaujaqtaugajunngittut Inuit Nunangani qaujisarnimut**). Maannalisauniqaami nunarjuarmi ukiuqtaqtulirinirmut arraagunani piliriangujuq kiinaujaqtaugajuni Kanataup Gavamangani, suurlu, 70 pusanit turaangalauqtuq nunamut amma uumajunut kiglisiniarnimut.¹⁶

Gavamatuaqqakanni
kiinaujat sanirvaisimajut
Inuit Nunangani qaujisarnimut
turaangagajusuuq
uumajunut–nunamut
kiglisiniarnimut qaujisarnimut,
taakkuali asingit inungnut
nalunaijaqtausimajut
qaujisarnimut
sivulliuujajuarialingni
kamagijaunngingaarluti.

Ajjinguaq 9: Ajjinguaq gavamatuqakkunni kiinaujaqtaaqtitauvaktut Inuit Nunangani qaujisarnirmut

AJJINGUAQ GAVAMATUQAKKUNNI KIINAUJAQTAAQTITAUVAKTUTINUIT NUNANGGANI QAUJISARNIRMUT

Kanataup Gavamanga Silataaniittuni Qaujisarnirmut Kiinaujat

- Kanatami Pilirivvit Aanniaqarnangittuliririrmut Qaujisarnirmut (CIHR)
- Nunaminngaaqtuni Kiglisiniarnirmut amma Sanajuliririrmut Qaujisarnirmut Katimajit Kanatami (NSERC)
- Inuliririrmut Kiglisiniarniq amma Inuliririrmut Qaujisarnirmut Katimajit (SSHRC)
- Kanatami Tunngaviujuq Nutaannguqitaujuni (CFI)

Taakua Kanatami Pilirivvit Aanniaqarnangittuliririrmut Qaujisarnirmut (CIHR), Nunaminngaaqtuni Kiglisiniarnirmut amma Sanajuliririrmut Qaujisarnirmut Katimajit Kanatami (NSERC), Inuliririrmut Kiglisiniarniq amma Inuliririrmut Qaujisarnirmut Katimajit (SSHRC) ammalu Kanatami Tunngaviujuq Nutaannguqitaujuni (CFI) tuquqtausimavingit aaqiksuaqsimangittut pijajinirmut Inuit Nunangani qaujsaqtunikuni. Taimainninganut, nalunaigsijunalaunngittut qassini tunisinnirmangaat Inungnut turaangajuni qaujisarnirmut piliriani. Kiinaujat atunnaujut nalautaaqsimaqut Inuit Tapiriit Kanatami pilauqtangi tuquqtausimavingit kiinaujaqtuni. Ajjigiingituni uqausillatarni atulauqtut pijajinasuttutik titiqqautuinnarialingni inungnut turaangajuni (Inuit uvvaluunniit Nunavut uvvaluunniit Nunavik uvvaluunniit Nunatsiavut uvvaluunniit Inuvialuit, asingillu). Titiqqalimaat pijajitaujut qimirujauttialauqtut taikkualu turaangaquujingittut pijajitauulluti. Ilangit atungittut titiqqat ilaliujjausimatuinnarialiit ilangit pijajiqsuijjaunngituinnarialiit uvvaluunniit pijajitauunngittumi pijajitauulluti.

Maannaruluujujuq 2015-2018-mit, nalauttaarijaujuq \$7 milijan sanirvaktaujuq tuksirautinut Kanataup Quttiktungani Qaujisarvinganut, maanna tagvuunaangajuq Ukiuqtaqtulirinimut Qaujimagajut Kanatami (POLAR), turaagaqatuinnaqtut uumajuni — nunami nauttiqsurnimit amma atuqtauniaqtuni pivalliatittinimit.¹⁷ Piluaqtumi, inulirinimut kiglisiniarniq amma inulirinimut qaujisarnimit katimajit (SSHRC) atuinnauttillauqtut katillugi \$169 milijannik “Nunaqaqqaasimajunut” amma “Ukiuqtaqtumi Nunalingni” qaujisarnimut akuninginni 2006 amma 2012 kisiani inuit atuinnaqarviulaunngittut taakkuninga kiinaujarnik uvvaluunniit nalunaiqsijunnalaunngittut kiinaujat qanuq sanirvaktuaniarmangaat tikiumaniqsauqumut pigiaqaqtattinni.^{18,19} Tamarmikasat kiggaqtuijiti tukimuarujijut aanniaqarnanngittulirinimut—turaangajuni qaujisarnimit, suurlu Kanatami Piliriviit Aanniaqarnanngittulirinimut Qaujisarnimut, kiinaujarnik atuinnaunginnaujaqtuni pitaqanngittuq kamagijaqarnimut inungnut sivulliujujujaujunut. Taakkua pitaqariaqanngittuugaluaq nuqqangajjutiit inungni atuinnaqaqtittinngittut qaujisarnimut kiinaujat qanuq atuqtauniarmangaa atuutiarniqsaujukkut, aktuiniqarniqsaujukkut, amma turaangattianiqsauluni nunaliqtittinnut.

Innuksuiniq ilaqarmijuq ikajunnasunnimit nunaliit atuqpaktangit aulajunnaqullugit amma iqqanaijaqtulirinimut. Kanata ukiuqtaqtulimaami nunarjuarmi ukiuqtaqtumi silattuqsarvigannngittuujuq amma Inuit Tapiriit Kanatami akunialuk uqaqattaqsimaliqtut sananimit Inuit Nunangani silattuqsarvingmi tunngaviqarluni inuit iliqqusingani pimmaruigijanginnillu. Taanna *Kanatami Parnauti Inuit Ilinniarninginnut* saqqitaujujuq 2011-mi atuliqujijuq saqqiirmit Inuit Nunangani silattuqsarvigjuami tunngaviqarluni inuit iliqqusingani amma uqausingani tunngavigijauluni qaujisarnimut innuksuinirmi.²⁰ Inuit Nunangani silattuqsarvigjuaqtaqarialik inungnik sivuliqtigarnimut qaujisaqtigarnimut amma kamagijaqarnimit qaujisarnimut aulattinimit amma nauttiqsurnimit piliriniujunit Inuit Nunangani.

Inuit nunangani silattuqsarvigjuaq pimmaruujumi pijaksaqarajaqtuq aulattinimit innuksinimit inungnit qaujisaqtini ilinniaqtittinikkut, pilimmaksainikkut, amma ilisaqsainikkut ajjigiinngitukkut ilinniarnikkut, pijittirlutulu quttiniqsamuqsinimit inungnik qaujisarunnarluti amma sivulliujujunnarluti. Taimainninganut, Inuit Tapiriit Kanatami aaqiksisimajut Inuit Nunangani silattuqsarvigjuaqtaarasuarnimut piliriqatigiini tikiumaqujimut taassuminga turaagaksaujumi kiggaqtuijiqaqtutit inuit katujjiqatigiikkunginni amma silattuqsarvigjuani Kanatami, kiinaujjarasuannngittuni Kanatami kanajjiqatigiini kiggaqtuijuni silattuqsarvingni amma silattuqsarvigjuani Kanatami.

Akikijuumijumi amma ajungittiaqtumi qarisaubarunnautimi atuinnaqarviuluti Inuit Nunangani inuit ilauniqsauqullugit qaujisarniujumut. Titiraqsimajuni qaujisaqtaunikuni qarisaualirijjutit asijjiqtummarivut inuit nunalinginni taimaimmimmata nunalipaujanni, nunalingni, amma nunalipaujait silataaniittuni Kanataup nigiani. Kisianili, Inuit Nunanganirmiutat atuinnaqarviuvangimmata uvvaluunniit ilautitauvangimmata qaujisarniujumi suuqaimma qarisaualirijjutit ajjigiinngiluarmata Inuit Nunangani amma Kanataup nigiani. Qarisaubarunnautiit atuinnauningit inuit nunalinginni sukkainiqsaq, atugaksauluanguittuq, akitujuq, amma niriunanniqsauluni inungnut Kanataup nunalingita asiani. Akikijuumijumi atuinnaqarviuluti sukkalijumi, sanngijumi qarisaubarunnautimi pijittirautini atuinnautitaujariialit tamainnut inuit nunalinginnut.

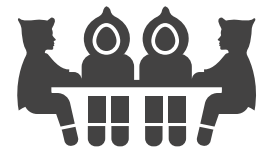
Inuit Nunangani silattuqsarvigjuaqtaqarialik inungnik sivuliqtigarnimut qaujisaqtigarnimut amma kamagijaqarnimit qaujisarnimut aulattinimit amma nauttiqsurnimit piliriniujunit Inuit Nunangani.

5. Ilanga II: Atuqtaujumajut turaagaksait amma qanuiliuriarutit

Ilanga II taikani Kanatami Inungnut Parnautiujuq Qaujisarnimut (NISR) nalunaiqsivuuq tallimani sivulliujujaujarialingni aulattinimut Inuit Nunangani qaujisarnimut atuutiqaqtumi, aktuiniqaqtumi, turaangattiarluni inungnut. Atuqtaujumajut turaagaksait nalunaiqsimajut atuni sivulliujujaujarialingni turaangajut tikiujumajunarluti akuninginni 2018-2022 piliriqatigiinikkut maungattia-, akunniqsuqtumi-, amma ungasiktumuungajuni qanuiliuriarutini inungnut, gavamanut, amma qaujisarvingnut. Aniguqtaujut qaujsaqtuqattalaaqtut arraagu 1-mi, arraagu 3-mi, amma arraagu 5-mi (takulugu **Ajjinnguaq 10: Kanatami Inungnut Parnautiujuq Qaujisarnimut: Qangakkut atuliqtitauarninga**).

Atuliqtitinimut taassuminga Kanatami Inungnut Parnautiujuq Qaujisarnimut (NISR) pilirinikkut kamagijaujarialik katujjiqatigiinikkut. Turaangaqattautiningit, tunngaviqaqattautiningit taakkua tallimat sivulliujujaujarialingni, qassiuningillu nangminiqaqataujut ilaujut Inuit Nunangani qaujisarnimut, tukiaqpuq nutaani piliriqatigiijarialit inuit, gavamakut pilirivvingit, amma qaujisarviit taassuminga atuliqtitinimut taassuminga Kanatami Inungnut Parnautiujuq Qaujisarnimut (NISR). Inuit Tapiriit Kanatami piliriqatigarluti taakkuninga Inuit Qaujisarvingat Kanatami Katimajiralaanit (IQNC) aqqiksuiniaqtut ataqasiutiniaqtumi Kanatami Inungnut Parnautiujuq Qaujisarnimut (NISR) atuliqtitinimut parnautimi turaanganiaqtumi katujjiqatigiinguniaqtunit amma qangakkut atuliqtitauarnimangaat qanuiliuriarutit tagvani nalunaiqsimajut.

1. Quttiniqsamiilirluti inuit aulattiningit qaujisarniujumi

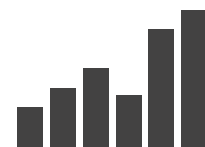
2. Sannginiqsauliqtitauluni ippigusuttianikkut piliriaqarninginnik qaujisarniujumi

3. Kiinaujat tukiliarluti inungnut qaujisarnimut sivulliujujaujarialingni

4. Inuit atuinnaqarviuluti, nangminiqtigarluti, kamagijaqarlutilu titiraqsimajuni qaujsaqtuunikuni amma tukisigiarutini

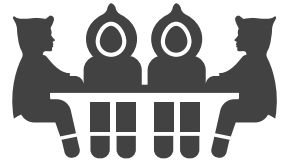
5. Innuksuiniq Inuit Nunangani qaujisarnimut

Sivulliujujaujarialik 1: Quttiniqsamiilirluti inuit aulattiningit qaujisarniujumi

Quttimuaqtiriniq inuit aulattijunnarninginnik qaujisaqtlirinimut pimmarivuuq sannginiqsauliqittijumi saqqiinimut, aktuiniujuni, amma atuutiqarnirijanga qaujisarniujug inungnut. Gavamait qaujisarviillu alluriaralut suungusanniungitukkut pilirijjusirni qaujisarnimut uvagu nunalinginnut ikajuutiqaqngittuni ippigusuttiarluti inuit nangminiq piliriaqarumaninginnik qaujisarnimut. Inuit nangminiq piliriaqarumaningit qaujisarnimut tukiqaqpuq inuit qaujisaqtauninginnut sivulliujujaujarialit isumagijaunnguarunniiriararunniigtut gavamanut amma qaujisarvinut, qanuiliurautaulutilu taakkua inungnut kiggaqtuijujut katujjiqatigiingit piliriqatautillugit katujjiqatigiinikku aqqiksuitilluti qaujisarutiksani, nalimuktuni piviqatitauluti atuinnaqarvinimut kiinaujarnik inungnik sivuliqtiqarluti qaujisarnimut, katujjiqatigiijautillugillu qaujisaqtinut sanamaninganut, atuliqtitauinganut, amma tunniqsainimut qaujisarniujumi.

Qaujisarniq pimmariummat ikajuutaulluni aqqiksuinimut inuusimut ajjigiiliqtittinirmi qaujjaunikuni tunngaviqarnikkut atuagaliurnimut taimaigunnaqtuq kisiani inuit ilautitauttianginnaruti, ilagijauluti, qaujisarnimut aulattinimut timiujunut. Piluaqtumi, aqqiksuiniq Inuit Nunangani qaujisarnimut atuagarni taimaittarialik aqqiksuinimut qaujisarnimut qanuiliurautini amma aqqiksuinimut maligialingni quttiniqsamuuqullugit inuit aulattiningit qaujisarnimut.

Atuqtaujumajut turaagaksait

- Tikiuattianiqsauluti inungni kiggaqtuijitaqarluni amma isumaliuqtiuluti qaujisarnimut aulattinimut, ilagilunigit pingasuuliqqangajut kiggaqtuijit
- Aqqigiaqtauluti qaujisarnimut turaangajut maligat, maligialit, amma atuagarnuungajut aktuijuni Inuit Nunangani
- Quttiniqsamuurlugit inungnut qaujisaqtaujarialit sivulliujujaujarialingni Inuit Nunangani qaujisarnimut gavamaqtigijajut timiqutigijajukkut
- Inuit nangminiq piliriaqarumaningit aqqiksuinimut qaujisarnimut aulattinimut timini, ilagiluniuk niruaqsinimut piliriniujuni
- Saqqiiluti saataujunnaqtuni, aqqiksuqsimajukkut amma ajjigiittuni pilirijjusini Inuit Nunangani qaujisarniujumut

Qanuiliurautit

- 1.1 Aqqiksuluti amma atuliqtitilluti Inuit Nunangani qaujisarnimut atuagarni atuliqtauluni Kanataup Gavamangani
- 1.2 Ikajuqsurluti Inuit Nunangani qaujisarnimut kiinaujat turaangaluti inungnut qaujisarnimut sivulliujujaujarialingni
- 1.3 Ukiunut unuqtunut, asijjirunnaqtumi kiinaujaqtaarluti inuit ilauqullugit Inuit Nunangani qaujisarnimut aulattinimut
- 1.4 Piliriqatqarluti Kanataup Gavamangani saqqiinimut kiglisiniaqtirjuami uqaujigiaqtumi kamaniaqtumi Inuit Nunangani qaujisarniujuni amma unikkaavagluni Kiglisiniarnimut Ministamut
- 1.5 Aqqiksuluti inungnut turaangajuni tikkuqaqsinimut piliriniujuni Inuit Nunangani qaujisarnimut aulattinimut timiujuni
- 1.6 Ilautitilluti qaujisarnimut turaangajuni maligarnik amma maligialingnik aktuiniqaqtuni Inuit Nunangani inungnut turaangalluaqtuni tunngavini aqqiksuqtaujuni Katujjiqatigiittunut Maligalirinnimut amma Atuagalirinnimut Qimirrujiit Katimajinginnut
- 1.7 Saqqiiluti naukkut inuit kiggaqtuqtauninginnut katujjiqatigit ilaliutijunnarmangaat gavamatuqakkunni Inuit Nunangani qaujisarnimut aulattinimut timiujut, suurlu Kanatami Qaujisarnimut Aqqiksuinimut Katimajiralaangit (CRCC)
- 1.8 Inuit Tapiriit Kanatami aqqiksuiniaqtut piliriaqanirmit parnautini katujjiqatqarluti ministarijajuni, ilagiluniuk minista kiglisiniarnimut, quttiniqsamiilirluti inuit aulattiningit qaujisarniujumi

Sivulliujujaujarialik 2: Sannginiqsauliqtitauluni ippigusuttianikkut piliriaqarninginnik qaujisarniujumi

Inuit inukinninginnut kisuqattiannginginnullu qaujisaqtiit malittiarluarmangaat saqqijaaqtuni maligialingni ippigusuttianikkut qaujisarnimut uvvaluunniit inungnut turaangajuni ippigusuttianirmut isumaaluutini turaangajuni qaujisarnilimaannu. Qaujisarnimut ippigijauttialiiit ajjiungittut amma pijariatujut ippigijauttiamirmut, inuusirmut amma gavamalirinirmut isumagijaujarialiiit kajusittinialuni qaujisarnimut inungni atuqtuni uvvaluunniit ilautittiluti. Qaujisarniq ilautittijut inungni kajusittitaujut Kanataup silattuqsarvigjuangitigut malittiarialiiit ippigusuttianirmut maligialingni atuagaqtigijaujut taikani *Pingasuuliqqangajut Katimajiiit Atuagangata Uqausinga: Ippigusuttianikkut atuqtaujarialik qaujisarniarluni inungni* (TCPS 2), aaqqisuivuuq maligialingni qaujisarnimut ippigusuttianirmut katimajini (REB) Kanatami amma sivumuaqtiluataulluti pijjutigillugu ippigusuttianikkut kajutittigiqanirmit qaujisarnimut inungnut.

Kisianili, malittianiarluni taassuminga ippigusuttianikkut atuqtaujarialik qaujisarniarluni inungni (TCPS 2) ajjiingimma Inuit Nunangani amma titiqqanga ilaqangimma inungnut turaangajuni ippigusuttianirmut isumaaluutini turaangajuni qaujisarnimut aanniaqarnanngittulirinirmit amma qanuinnngittianirmit tamakkuningalu uumajunit amma avatimit. Qaujisarnimut ippigusuttianirmut katimajiiit (REB) pimmaruugijaujunaqtut sapujjinirmit qaujisarnimut ajjiingittuni kisiani inungnut kiggaqtu-ijuijut katujjiqatigiingit takugajungmata amigaksanirmit imaa ajjiinginniuujumit Inuit Nunangani qaujisarnimut pilirianginni qimirrujaujuni, uvvaluunniit inuit ilautitauvangittut uvvaluunniit kiggaqtuqtauvangittut katimajinut qimirruaqtuni qaujisarniujuni aktuiniqarniaqtuni inuqutittinni amma nunaliqutittinni. Taavungakkanniq, taakkua Qaujisarnimut ippigusuttianirmut katimajiiit (REB) qaujisarvini Kanataup nigiani tukiqaqpuq ippigusuttianirmut Inuit Nunanganut qaujisarnimut taut-tauvurli inuungittunut ilinniarvini amma pilirivvini. Aaqqisuijariaqaqtugu ajjiinginnisaujuni maliktau-niaqtuni piliriniujuq inangilugi aaqqisimajut ippigusuttialuta inuit nangminiq piliriaqarumaninginni qaujisarnimut.

Atuqtaujumajut turaagaksait

- Pilirivviit saataujunarluti malittiarlaqarninginnik saqqijaaqtuni ippigusuttianikkut qaujisarnimut maligialingni
- Aaqqsuiluti inungnut turaangajuni ippigusuttianirmut qaujisarnimut maligialingni tamainnut Inuit Nunanganut qaujisarnimut
- Ajjiigiliqtitilluti qimirruanirijangani amma tamainnu qaujisarniujumut Inuit Nunangani
- Kiinaujaqaqtittijit inuit katujjiqatigarninginnik qaujisarnimut ippigijauttianaqanirmit katimajini

Qanuiliuriarutit

- 2.1 Aaqqsuiluti qaujisarutiksauniaqtuni ippigusuttianikkut pilirittiarluarmangaat qaujisarnimut Inuit Nunangani
- 2.2 Ikajuqsurluti aaqqsuitillugit amma aulattitillugit inungnik sivuliqtigijaqarluti qaujisarnimut ippigijaqattianirmit qimirruanirmit piliriniujunit
- 2.3 Aaqqsuiluti nalunaikkutarni katujjiqatigarluti inungni qaujisarluti inuit ilaunirijanginnik ippigijauttialuarluarmangaatta qimirruanirmit piliriniujuni
- 2.4 Aaqqsuiluti inungnut turaangajuni ippigusuttianirmut qaujisarnimut inungnut, uumajunut amma avatimi
- 2.5 Inuit kiggaqtuqtaluti pilirivvuaqtiginnngittut uqaujjiqanirmit katimajini qaujisarnikkut ippigusuttianirmut
- 2.6 Saqqiiluti nunalingni qaujisarnimut qimirruanirmit piliriniujuni kasuumaluti aviktuqsimajunut, kanatami, amma nunarjuarmi piliriniujunut amma/uvvaluunniit angirutinut

Sivulliujujaujarialik 3: Kiinaujat tukiliarluti inungnut qaujisarnimut sivulliujujaujarialingni

Maannaujuq atuagait aqqiksuijut gavamatuqakkunni Inuit Nunangani qaujisarnijumi kiinaujaqtaarasuarnimut piliriniujunit kikittigajungmata inuit nangminiq piliriaqarumaninginnik qaujisarnimut amma kiglinganiiliqtittilluti inungnut qaujisaqtaujarialingnit sivulliujujaujarialingnik. Tamanna aktu-iniaqtuq pijunnarnirijattinni titiqsinirmit amma saqqiinirmit qaujimajaujarialingni kamagijaqakkaninirmut inuqtittinni. Haannalagasangni milijannik kiinaujarnik sanirvaisimajut gavamatuqakkut Inuit Nunangani qaujisarnimut amma angininga qaujisarniuvaktuup nunaqtittinni angijummarialuuliqu-tuni. Qaujisarnimut sivulliujujaujarialit nalunaiqtausimajut gavamatuqakkunni ikajurnimut turaan-ganiqsasuuq uumajunut–nunamut kiglisiniarnikkut qaujisarnimut asuilaak isumagijaqaluarunniisuut inungnut qaujisarutaujarialit sivulliujujujaujuni. Taimaittuuvuq suuqaimma gavamatuqakkunni qaujisarnimut kiinaujarnik pigunnaqtitaunirmut kikittigajungmata inungnik kiggaqtuijujuni katujjiqatigiini kiinaujarnik atuinnaqarviunirmut sivuliqtilluti qaujisarviuluti uvvaluunniit qaujisaqtil-luatarijauluti. Atuattikullu, ajjigiinngiluarningit gavamatuqakkunni kiinaujaqtaarutauvakkut qauji-sarnimut tukisinarunniisuungummat qanuittuni qaujisaqtuqaliraluarmangaaq nunaqtittinni amma nunaliqtittinni qangatuinnakkut.

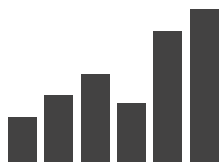

Atuqtaujumajut turaagaksait

- Inuit Nunangani qaujisarnimut kiinaujat turaangaluti inungnut qaujisarnimut sivulliujujaujarialingni
- Qaujisarniq kamagijauluni inungnut
- Ajjigiitittilluti, aqqiktaqsimaluni, amma saataujunnarluti aqqiksuitillugit Inuit Nunangani qaujisarnimut

Qanuiliuriarutit

- 3.1 Katujjiqatigarluti inuit aulattijinginni aqqiksuinirmit Inuit Nunangani qaujisarnimut sivulliujujaujarialingni kiinaujaqtaunirmut
- 3.2 Aqqigiqtauluti kiinaujaqtaarasuaqtunut maligialingnik ikajuqsunirmut amma kamagijaqarnimut inungnik sivuliqtigarnimut qaujisarnimut amma pilirijusirni
- 3.3 Aturlugu Inuit Nunangani atuagaujuq tunisinirmit kiinaujarnik qaujisarnimut, tukitaqsimaluni nunami, gavamalinirnimut, iliqqusilirinimullu nunami Inuvialunni, Nunavummi, Nunavingmi, amma Nunatsiavungmi
- 3.4 Aqqiksilu tuqquqtausimajukkuvungmi kamagijaarnimut piliriarijaujuni Inuit Nunangani qaujisarnimut, ilagiluniuk sanirvaisinirmit tamainnut quttingniliriiktunut gavamanut amma ilinniarvinut

Sivulliujjaujarialik 4: Inuit atuinnaqarviuluti, nangminiqutiqarluti, kamagijaqarlutilu titiraqsimajuni qaujisaqtaunikuni amma tukisigiarutini

Inuit atuinnaqarviuluti, nangminiqutiqarluti, kamagijaqarlutilu titiraqsimajuni qaujisaqtaunikuni amma tukisigiarutini nuataujuni qassinginniimmangaatta, uumajuqutittinni, amma avatiquitittinni pimmarivuuq tikiumattianirmut inuit nangminiq piliriaqarumaninginnik qaujisarnimut. Inungnut kiggaqtuijiit katujjiqatigiingujut pisimattiuvut Inuit Nunangani qaujisarnimut amma akaunaarniqsaulluti nalunaiqsinirmit qanuq tukisigiarutit atuqtaujariaqarmangaat tusaumajaulutilu anginiqpaami ikajuutiqaqumut amma attuqsiluarumangimut. Aksururutaujuq tagvani ilaqaqtut taakkua atauttimiititauningit inungnut turaangajut titiraqsimajuni qaujisaqtaunikuni taikkununga asingnut nunaqaqqaqsimajunut, taakkua turaangaqasiutijut tukisigiarutit ajumarutaulisuut qaujitaunirmit uvvaluunniit aturunnarnirmit. Attiniqsamilli, inungnut turaangajut titiraqsimajuni qaujisaqtaunikuni qanurulujaaluk atuqtauvaktuq qaujisaqtinut saqqiijumajuni amma tusaumatittijumajuni titiraqsimajuni qaujisaqtaunikuni angiqtauqqaarati inungnut kiggaqtuijinut katujjiqatigiinut uvvaluunniit inungnut tikkuaqtausimajunut qaujisarvingnut. Qaujisaqtiit amma qaujisarnimut pilirivvingit katujjiqatigiarialit inungnik angiqtaunasuglutit amma ikajuqtauluti gavamalirinirmuungajuni amma inuusirmuungajuni qaujisarniumut amma aktuiniutuinnarialingni tusaumatittiruti uvvaluunniit saqqiinniruti qaujijauunikunit. Anginiqsamilli, ajjigiiniqsauliqpat amma aaqqittiaqsimalipat titiraqsimajuni qaujisaqtaunikuni tusaumajauluti inungnut taimaittarialik taakkua aksururutaungmata gavamatuqakkunni kiinaujaqtaqtittijuijunut kiggaqtuijiujut, qaujisaqtiit, amma qaujisarviit.

Atuqtaujumajut turaagaksait

- Quttiniqsamuuqtauluti inuit nangminiq piliriaqarumaningit nuattinirmit, qimirruakkanninirmit, qaujisattianirmit, amma tunniqsainirmit inungnut turaangajuni titiraqsimajuni qaujisaqtaunikuni amma tukisigiarutini
- Ikajurluti inungnik sivuliqtiqarluti titiraqsimajuni qaujisaqtaunikuni amma tukisigiarutini qarisaualirijjutini amma nunaliit atuqpaktangit aulajunnaqullugit
- Inungnuungajut titiraqsimajuni qaujisaqtaunikuni nangminirijauluti inungnut tikkuaqtausimajunut pilirivvingnut
- Inuktut aturluti (inuit uqausinga) titiraqsimajuni qaujisaqtaunikuni saqqitaujuni amma tukisigiarutini aulattinirmut

Qanuiliuriarutit

- 4.1 Nipiqutigijauluti saqqiinginnaujarluti amma tusaumatitauluti inungnut turaangajuni amma inungnuungajuni nalunaikkatani amma titiraqsimajuni qaujisaqtaunikuni, ilagiluniuk inuit aanniaqarnangittulirinirmut qaujisaqtauninga
- 4.2 Ikajurluti iliqqusirmut turaangajumi, nunalingmi tunngaviqarluni qarisaualirijjutini atuinnauqarviunirmut amma aulattinirmut titiraqsimajuni qaujisaqtaunikuni amma tukisigiarutini
- 4.3 Aaqkisuiluti inungnut turaangajuni maligialingnik titiraqsimajuni qaujisaqtaunikuni atuinnaqarviunirmut, nangminiqarnirmut, amma kamagijaqarnirmit
- 4.4 Saqqiiluti amma ikajurluti qarisaujarmuungajuni Inuit Nunangani titiraqsimajuni qaujisaqtaunikuni tuquqsimajukkuvingmi ilaliutisimattiarluti inuit qaujijumajutuqanginni ippigusuttiarluti tatatirialingni amma inungnut atuqtaugajusuunit aulattinirmut atuqtauniarninginni amma tusaumajjutauniarninginni

Sivulliujuujarialik 5: Innuksuiniq Inuit Nunangani qaujisarnimut

Innuksuiniq Inuit Nunangani qaujisarnimut taimaittariilii ikajurnimut nunaliit atuqpaktangit aulajunnaqullugit amma iqqanaijaqtulirinimut taimaittariilii atuliqtittinirmi unuqtuni qanuiliuriarutinit tagvani parnautimi. Kanata ukiuqtaqtulimaami nunarjuarmi Ukiuqtaqtumi silattuqsarvianngit-tutuujuq. Sananimit Inuit Nunangani silattuqsarvigjuaq pimmariumi pijaksaqarajaqtuq aulattinimit innuksinimit inungnit qaujisaqtini ilinniaqtittinikkut, pilimmaksainikkut, amma ilisaqsinnikkut ajjigiinngitukkut ilinniarnikkut. Ikajuutiqarajarmijuq nalunaiqsinimut amma quttiniqsamuurlugit inungnut qaujisaqtaujarialiit sivulliujuujarialingni amma nauttiqsurnimut malittiaraluarmangaat pilirittianikkut qaujisarnimut maligialingnik.

Taavungakkanni, gavamatuqakkut ikajurningit qarisaubarunnautinut nunaliit atuqpaktangit aulajunnaqullugit amma inungnut turaangajuni ilinniarnimut amma pilimmaksautinit pitaqarialik qarisaubarunniq aviksimaninga Kanatami matulugu amma inuit pijunnaqtauniqsauluti ilauqattanimut qaujisarniumut.

Atuqtaujumajut turaagaksait

- Iqqanaijaqtulirinimut aaqqiksuijarialiit inuit aviktuqsimajut nunangani nunalinginnillu kamagijaqarnimut inungnit sivuliqtigarnimut qaujisarnimut
- Saqqiiluti Inuit Nunangani silattuqsarvigjuami
- Piusigjaqtauluti inuit nunangani qaujisarnimut nunaliit atuqpaktangit aulajunnaqullugit

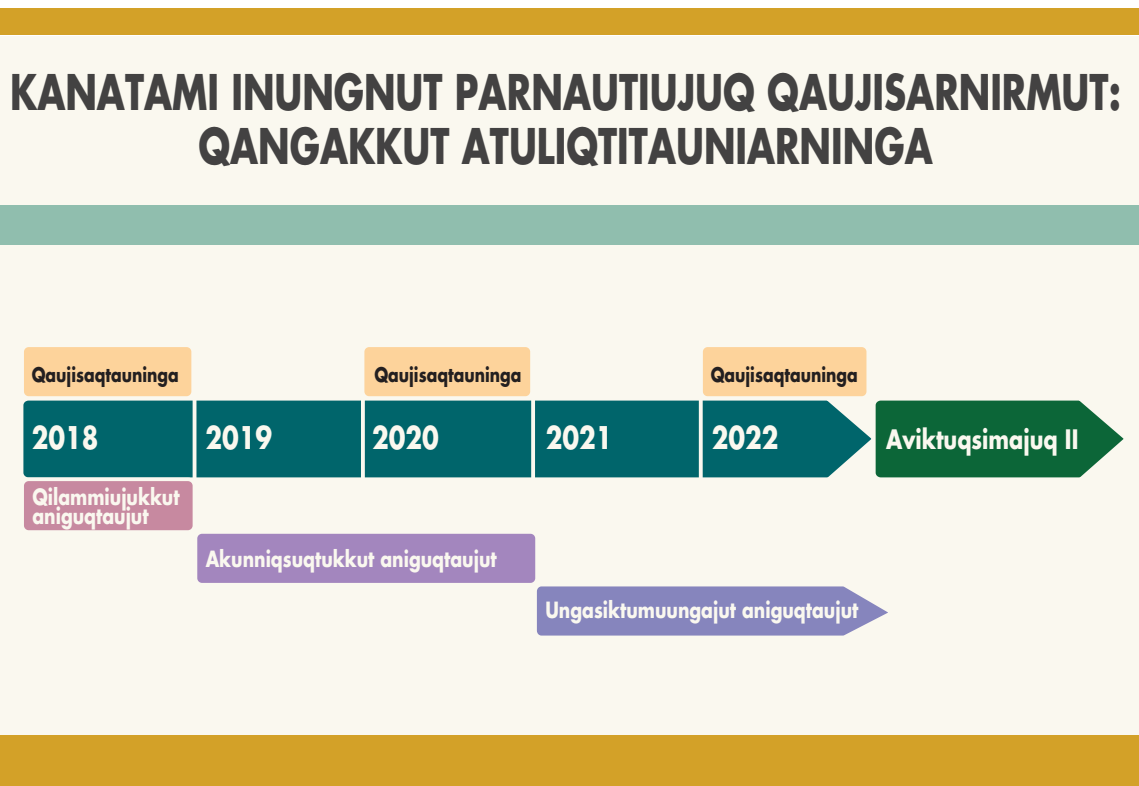
Qanuiliuriarutit

- 5.1 Angigligiaqtauluti qaujisarnimut kiinajuaqtaarasuaqtunut maligialingni ilisaqsiluti inuit qaujisarnimut pilirijjusinginni
- 5.2 Ikajurluti qarisaubarunnautini atuinnaqarviunimut amma aviktuqsimajut innuksinimut Inuit Nunangani ilauquttiarlugit qaujisarnimut
- 5.3 Nappaqtiriluti nunaliit atuqpaktangit aulajunnaqullugit inuit nunalinginnik sivuliqtinimut qaujisarnimut pilirianit
- 5.4 Atuliqasiutluti qaujisarnimut ippigijauttialingni isumagijauqasiutluti Inuit Nunangani silattuqsarvigjuaksamut piliriaqanimut parnautingani
- 5.5 Katujjiqatiqarluti gavamani amma qaujisarvini aaqqiksuiluti inungnut turaangajuni pilimmaksautini amma ilinniarutiksani sivuniksami kinguvaavut inuuluti qaujisaqtiulaarmata

6. Qaujisaqtauninga

Qaujisarniq pimmarivuuq nauttiqsurnirmit atuliqtitauninginnik Kanatami Inungnut Parnautiujuq Qaujisarnimut (NISR) qanuiliuraringinnik amma turaaganginnik amma kajusititauttianiingani qaujisarnimut. Inuit Tapiriit Kanatami piliriqatiqarniaqtut gavamani amma qaujisarvingni qaujisarnimut pivallianirijanginnik atuliqtitauninginnik Kanatami Inungnut Parnautiujuq Qaujisarnimut (NISR) qanuiliuraringinnik amma turaaganginnik pingasuuliqqangajuni: maungattia (atausirmut arraagumu), akunniqsuqtuq (pingasunut arraagunut), amma ungasiktumuungajuq (tallimanut arraagunut). Atausiq Inuit Tapiriit Kanatami atuliqtittinimut pijaksariniaqtunga aqqiksuinirmit qaujisarnimut atuagarmi. Nalunaikkutat amma saqqitaumut piliriniujullu nuattinirmit tukisigiarutini pijaujarialingni nalunaiqtauniaqtuni atuni qanuiliuraringinnik.

Ajjiinguaq 10: Kanatami Inungnut Parnautiujuq Qaujisarnimut: Qangakut atuliqtitauniarninga

7. Isua

Inuit akunialuk inungninngaaqtuni nangminiq piliriaqarumanikkut qaujisarnimut Inuit Nunangani qaujisarnimut atuutiqaqtumi, aktuiniqaqtumi, turaangattiarluni inuqutittinnut amma nunaliqutittinnut. Aktuillariktut Inuit Nunangani qaujisarnimut akuniluaraluk qaujisaqtiusimangmata taakkuangungittut inuit ilagiit amma nunalingit. Tagvuuna Kanatami Inungnut Parnautiujuq Qaujisarnimut (NISR), inuit takujumajut asijjiinimut taassuminga pijaujariaqallariktumi. Inuillu qaujisaqtiillu piliriqatigiijarialit isumagijunnaiqsimaqattautiliqitillugit inangiqsinimut suungusannikkut pilirijjusiujuq qaujisarnimut qaujisarnimut inuqatigiinniujuq taakkununga inuit nangminiq piliriaqarumaninginnik, katujjiqatigi-inikkut, namilimaallu atuqtauluni. Tamakkiinnu ikajuutauniaqtut saqqittut taimailiunimut turaangajut ungasittumi silataanilu aaqqigiaqsinikkut qaujisarnimut pilirijjusiujuq amma takuksautittiluti inuit aanniaqarnanngittulirinimut qanuinngittianirmullu. Katujjiqatigarnikkut amma qanuiliurariutikkut taakkununga Kanatami Inungnut Parnautiujuq Qaujisarnimut (NISR), piviqatitauliqpugut tunngaviliurnimut nutaami pilirijjusimi Inuit Nunangani qaujisarnimut.

Ilaliujjausimajuq A: Qaujisarviit Inuit Nunangani

Nangminirijaujuup Tanuittuuninga

- Nangminirijaujuq amma aulataujuq inuit pilirivvinginnut
- Inungnut nangminirijaq katujjiqatigiinikkut
- Inungnut nangminirijaunngittut amma inungnut aulataungittut**
- Ukiuqtaqtumi aviktuqsimajuni/haammalanut gavamanut uvvaluunniit kiinaujjarasuannngittunut tunngavigijaujuni Inuit Nunangani
- Gavamatuqakkunnut/silattuqsarvigjuanut Inuit Nunangat silataani

Inuit aviktuqsimajut nunanga	Atinga	Nangminirijaujuup Tanuittuuninga	Pilirivvik(viit)
Nunatsiavut	Nainimi qaujisarvik	●	Nunaminngaaqtut Gavamanga, nunalirijikkut amma nunaminngaaqtulirijikkut pilirivvinga
Nunatsiavut	Tuurngat innaaruit tammaarvik amma qaujisarvik	●	Nunaminngaaqtut Gavamanga, nunalirijikkut amma nunaminngaaqtulirijikkut pilirivvinga
Nunavik	Nunavingmi qaujisarvik	●	Makivik Kuapuriisan
Nunavik	Kiliuaatu tasingani qaujisarvik	●	Centre d'études nordiques (CEN)/ Ukiuqtaqtulirinirmut ilinniarvik
Nunavik	Paanivais kuungani ininga	●	Centre d'études nordiques (CEN)/ Ukiuqtaqtulirinirmut ilinniarvik
Nunavik	Salluit qaujisarvik	●	Centre d'études nordiques (CEN)/ Ukiuqtaqtulirinirmut ilinniarvik
Nunavik	Mikgiul ukiuqtaqtumi qaujisarvik	●	Mikgiul Silattuqsarvigjuaq
Nunavik	Umiujaq qaujisarvik	●	Centre d'études nordiques (CEN)/ Ukiuqtaqtulirinirmut ilinniarvik
Nunavik	Uapmaguustui – Kuujjuaraapingmi qaujisarvik	●	Centre d'études nordiques (CEN)/ Ukiuqtaqtulirinirmut ilinniarvik
Nunavik	Kuujjuaraapik – anirmimi uutirnaqtuqarnimit nauttiqsarvik	●	Aanniaqarnanngittulirijikkut Kanatami, uutarnaqtuni sapujjilirijikkut
Nunavut	Ittuqaqtut Nanurnik Qaujisarnimut Iglurlaat	●	Nangminirijaujuq uqsuqtuup uumajurniaqtinginnuk; aulataujuq kuin silattuqsarvigjuarmut
Nunavut	Nunavummi uqalimaariuqsanirmut katimajiit	●	Nunavummi uqalimaariuqsanirmut katimajiit
Nunavut	Qaujigiaqtiit aanniaqarnanngittulirinirmut qaujisarvik	●	Qaujigiaqtiit aanniaqarnanngittulirinirmut qaujisarvik
Nunavut	Arviani qaujisarnimut ikajuqsunirmut iglugjuangat	●	Nunavut ukiuqtaqtumi silattusarvik (Nunavummi qaujisarvik)
Nunavut	Nunavut ukiuqtaqtumi silattusarvik qitirmiuni	●	Nunavut ukiuqtaqtumi silattusarvik (Nunavummi qaujisarvik)
Nunavut	Iglulingmi unikkaatuqarnut pilirivvik	●	Nunavut ukiuqtaqtumi silattusarvik (Nunavummi qaujisarvik)

Inuit aviktuqsimajut nunanga	Atinga	Nangmini-rijaujuup Tanuittuuninga	Pilirivvik(viit)
Nunavut	Iqalungni qaujisarvik	●	Nunavut ukiuqtaqtumi silattusarvik (Nunavummi qaujisarvik)
Nunavut	Ittaq ittarnisarni amma qaujisarvik	●	Ilisaqsivik katujjiqatigiit
Nunavut	Nunavut ukiuqtaqtumi silattusarvik kivallirmi	●	Nunavut ukiuqtaqtumi silattusarvik (Nunavummi qaujisarvik)
Nunavut	Iglulingmi qaujisarvik	●	Avatilirijikkut, Nunavut Gavamanga
Nunavut	Uaku pai qaujisarvik	●	Avatilirijikkut, Nunavut Gavamanga
Nunavut	Qaujisaqtit umiarjuangat nulajuk	●	Avatilirijikkut, Nunavut Gavamanga
Nunavut	Sananguarvik paliisikkunnu (RCMP) nunaliralaq	●	Puritis kalampijami silattuqsarvigjuaq
Nunavut	Mikgiul ukiuqtaqtumi qaujisarvik	●	Mikgiul Silattuqsarvigjuaq
Nunavut	Akiani qaujisarvik	●	Centre d'études nordiques (CEN)/ Ukiuqtaqtulirinirmut ilinniarvik
Nunavut	Iqaluktuuttiarmi nunalingani qaujisarvik	●	Tariulirijikkut Kanatami (Viktuarijaup Silattuqsarvigjuanga)
Nunavut	Kaip paunti ukiuqtaqtumi imaani qunngiarvik	●	Kuin silattuqsarvigjuaq
Nunavut	Tariurmi qaujisarnimut piliriqatigiit (Aulatsivingmi)	●	Tariurmi qaujisarnimut piliriqatigiit (Taalhausi Silattusaqvigjuaq)
Nunavut	Tariurmi qaujisarnimut piliriqatigiit (Iqaluit Tasiujarjuangani)	●	Tariurmi qaujisarnimut piliriqatigiit (Taalhausi Silattusaqvigjuaq)
Nunavut	Tariurmi qaujisarnimut piliriqatigiit (Tallurutiup Imangani)	●	Tariurmi qaujisarnimut piliriqatigiit (Taalhausi Silattusaqvigjuaq)
Nunavut	Tariurmi qaujisarnimut piliriqatigiit (Sikaat Kangiqtonia)	●	Tariurmi qaujisarnimut piliriqatigiit (Taalhausi Silattusaqvigjuaq)
Nunavut	Tariurmi qaujisarnimut piliriqatigiit (Iqaluktuuttiaq)	●	Tariurmi qaujisarnimut piliriqatigiit (Taalhausi Silattusaqvigjuaq)
Nunavut	Pigiarvik qunngianirmut qaujisarvik	●	Centre d'études nordiques (CEN)/ Ukiuqtaqtulirinirmut ilinniarvik
Nunavut	Luuktaa Nijul Turivit nunarjuarmi anirnimi qunngiarvik	●	Avatilirinirmut amma silaup asijjipaliansanganut Kanata
Nunavut	Uluut – Anirnimi uutirnaqtuqarnimit nauttiqsarvik	●	Aanniaqarnangittulirijikkut Kanatami
Nunavut	Piatsu qikiqtanginni qaujisarvik	●	Avatilirinirmut amma silaup asijjipaliansanganut Kanata
Nunavut	Kanataup Quttiktungani Qaujisarvik	●	Ukiuqtaqtulirinirmut Qaujimaajut Kanatami
Nunavut	Karraq tasingani qaujisarvik	●	Avatilirinirmut amma silaup asijjipaliansanganut Kanata

Inuit aviktuqsimajut nunanga	Atinga	Nangmini-rijaujuup Tanuittuuninga	Pilirivvik(viit)
Nunavut	Akpatuurjuarmi tingmiat sigjamiut tammaarvik	●	Avatilirinimut amma silaup asijjiqpalianinganut Kanata
Nunavut	Akpatuurjuarmi tingmiat tariurmiut tammaarvik	●	Avatilirinimut amma silaup asijjiqpalianinganut Kanata
Nunavut	Salliq – Anirnimi uutirnaqtuqarnimit nauttiqsurvik	●	Aanniaqarnangittulirijikkut Kanatami, uutarnaqtuni sapujjilirijikkut
Nunavut	Miil qikiqtaq qaujisarvik igluralaaq	●	Avatilirinimut amma silaup asijjiqpalianinganut Kanata
Nunavut	Iqaluit – Anirnimi uutirnaqtuqarnimit nauttiqsurvik	●	Aanniaqarnangittulirijikkut Kanatami, uutarnaqtuni sapujjilirijikkut
Nunavut	Quttiniqpaaq mirnnguiqsirvik (Haijan Tasingani)	●	Mirnnguiqsirvilirijikkut Kanatami
Nunavut	Akpat qikiqtanga tingmiat tariurmiut qaujisarvinga	●	Avatilirinimut amma silaup asijjiqpalianinganut Kanata
Nunavut	Tigs qikiqtanga tingmiat tariurmiut qaujisarvinga	●	Avatilirinimut amma silaup asijjiqpalianinganut Kanata
Nunavut	Piari kuungani igluralaaq	●	Avatilirinimut amma silaup asijjiqpalianinganut Kanata
Nunavut	Nanuut Ikaarvingani Qaujisarvik	●	Avatilirinimut amma silaup asijjiqpalianinganut Kanata
Nunavut	Ukiuqtaqtulirinimut Kantinattu Piliriaksaq	●	Nunaminngaaqtulirijikkut Kanatami
Nunavut	Qausuittuq	●	Avatilirinimut amma silaup asijjiqpalianinganut Kanata
Nunavut	Qausuitturmi RN15 qaaqtajuumut aulajunnautinut qaujisarvik nuqqangataujuq anirnimi uutirnaqtuqarnimit nauttiqsurvik	●	Aanniaqarnangittulirijikkut Kanatami, uutarnaqtuni sapujjilirijikkut
Nunavut	Tuun qikiqtangani qaujisarvik	●	Avatilirinimut amma silaup asijjiqpalianinganut Kanata
Nunavut	Kanangnami qikiqtami	●	Avatilirinimut amma silaup asijjiqpalianinganut Kanata
Nunavut	Kanangnami nunami tammaarvik	●	Avatilirinimut amma silaup asijjiqpalianinganut Kanata
Nunavut	Quttiniqpaaq mirnnguiqsirvik (Taankuari Viujuat)	●	Mirnnguiqsirvilirijikkut Kanatami
Nunavut	Quttiniqpaaq Mirnnguiqsirvik (Pigiarvik)	●	Mirnnguiqsirvilirijikkut Kanatami
Nunavut	Valaaslain maas ukiuqtaqtumi qaujisarvik	●	Maas katujjiqatigiit
Nunavut	Ukiuqtaqtulirinimut Avatilirinimut Anirnimut Qaujisarvik (PEARL)	●	Avatilirijikkut Kanatami; Turaantuu Silattuqsarvigjuangat

Inuit aviktuqsimajut nunanga	Atinga	Nangmini-rjaujuup Tanuittuuninga	Pilirivvik(viit)
Inuvialuit	Aulavik mirnnguiqsirvik (Uujaujaq Igluralaaq)	●	Nangminirijaujuq nunaliup uumajurniaqtingita katimajiralaanginnut; aulataujuq mirnnguiqsirvilirijikkut Kanatami
Inuvialuit	Aulavik Mirnnguiqsirvik (Nanuq Igluralaaq, Ikkahuuk)	●	Nunatsiarmi Gavamakkut, Avatilirijikkut amma nunaminngaaqtulirijikkut pilirivvinga
Inuvialuit	Kaip Puraavitins Nanuq Igluralaaq	●	Nunatsiarmi Gavamakkut, Avatilirijikkut amma nunaminngaaqtulirijikkut pilirivvinga
Inuvialuit	Qillaqarvik – Qikiqtaruk nunavummi mirnnguiqsirvik	●	Juukaan Gavamanga
Inuvialuit	Turajul vaali kuriik qaujisarvik	●	Uilvut luarijai silattuqsarvigjuaq
Inuvialuit	Aantusaan kuangani tikippaktunut tingmianut piviuttaimavvik illuralaaq	●	Avatilirinirmut amma silaup asijjiqpalianinganut Kanata
Inuvialuit	Makinsi talta iqalulik qikiqtaq tammaarvik	●	Avatilirinirmut amma silaup asijjiqpalianinganut Kanata
Inuvialuit	Ivavvik kanatami mirnnguiqsirvik (Imniarvik siipinut kuuralaaq tunngavik tammaarvik)	●	Mirnnguiqsirvilirijikkut Kanatami
Inuvialuit	Tuktut turrait kanatami mirnnguiqsirvik (Ujarsivik tasingani tunngavik tammaarvik)	●	Mirnnguiqsirvilirijikkut Kanatami
Inuvialuit	Ualinirmiuni qaujisarvik	●	Aruara silattusarvik (Aruara qaujisarvinga)
Inuvialuit	Havikpak kuuralaangani qaujisarvik	●	Uilvut luarijai silattuqsarvigjuaq
Inuvialuit	Inuuvingmi inigijaujuq qaujisarvik	●	Nunaminngaaqtulirijikkut Kanatami
Inuvialuit	Inuuvik – Aninimi uutirnaqtuqarnimit nauttiqsarvik	●	Aanniaqarnanngittulirijikkut Kanatami, uutarnaqtuni sapujjilirijikkut

Ilaliujjausimajuq B: Gavamatuqakkunni unikkaat uqausiliit “ukiuqtaqtumi” kiglisiniarnimut atuagarni

Arraagu	Taiguusia	Titiraqtut
1972	Kiglisiniarniq amma Ukiuqtaqtuq: Katimaniq maligialingnik kiglisiniarnimut qanuiliurutaujuni kanataup uangnangani	Uqaujjiqtaqtikkut katimajiralaangit ukiuqtaqtumi pivalliatittinimut. Katimajiralaat kiglisiniarnimut amma qarisaualirijjutinut
1977	Uangnanganut qivianganaluni: Parnaguti amma kiglisiniarnimut atuagaq ukiuqtaqtumi pivalliatittinimut	Kiglisiniaqtikkut katimajingit Kanatami
1987	Kanata ammalu Ukiuqtaqtulirinimut Kiglisiniarniq	Inulirijituqakkut
1991	Ukiuqtaqtumi kiglisiniarniq ukiuqtaqtumiunut – Piruivalliani kiinaujjaksautinit nangminiqsurunnarnimut	Kiglisiniaqtikkut katimajingit Kanatami
1997	Aaqqiksuinimut Ukiuqtaqtumi Atuagarni – Kanatami Sivuliqtiunimut Pilimmaksainiq Titiraqsimajuni 8 – Ikajuqsurniq kiglisiniarnimut, ilinniaqtulirinimut amma iliqqusilirinimut katujjiqatigiinimut ukiuqtaqtumi	Maligaliurvigjuap uqalimaagaqarvia qaujisarnimut; maligaliurvigjuap katimajiralaangit kanataup silataanilirinimut amma nunarjuarmi tauqsiinimut
2000	Ukiuqtaqtumi kiglisiniarnimut amma qarisaualirijjutini Kanatami – Gavamatuqakkut atuaganga amma qaujisarnimut parnautaa	Inulirijituqakkut
2000	Uimanaqtumi piviqtaqtulirinimut: Aaqqigiasiniq Kanataup piliririjanga ukiuqtaqtumi qaujisarnimut	Pilirijikkut nunaminngaaqtuni kiglisiniarnimut amma sanajulirinimut qaujisarnimut katimajit kanatami (NSERC) amma inulirinimut kiglisiniarniq amma inulirinimut qaujisarnimut katimajit (SSHRC)
2005	Ukiuqtaqtumi kiglisiniarnimut amma qaritaualirijjutit Kanatami – Qanuiliurnimut Unikkaaq	Inulirijituqakkut
2005	Piviqtaqtunimut qanuiliurianimut: Pivallianimut unikkaaq Kanataup nutaanngutirijangani ukiuqtaqtumi qaujisarnimut	Pilirivvik gavamalinimut; tunijaujuq taakkununga nunaminngaaqtuni kiglisiniarnimut amma sanajulirinimut qaujisarnimut katimajit kanatami (NSERC), inulirinimut kiglisiniarniq amma inulirinimut qaujisarnimut katimajit (SSHRC), kanatami pilirivviit aanniaqarnangittulirinimut qaujisarnimut (CIHR) ammalu parnaujjikkut katimajiralaanginnut uqausiqarnimut ukiuqtaqtumi qaujisarnimut
2008	Tauturruugaq Kanatami Ukiuqtaqtumi Qaujisarviksamut Qanuiliurutiksaq: Piviqarniujuni atuinnaqarviunin	Kanatami Katimajit Ilinniarnimut tuksirautaujuq Inulirijituqakkunni
2009	Kanatami ukiuqtaqtumi parnauti ukiuqtaqtuvut, piqqusiqput, sivuniksavut	Kanataup Gavamanga
2014	Pilirivvik ukiuqtaqtumi qaujimajujuni Kanatami	Kanatami Ukiuqtaqtulirinimut Katimajingit
2017	Nutaangujuq piliriqatingiinniq ukiuqtaqtumi sivuliqtiunimut uuktuuti	Inulirijituqakkut Kanatami ministanga kiggaqtunimut ukiuqtaqtumi sivuliqtiunimut

Ilaliujjausimajuq C: Ajjigiinngittut tukiit atuqtaujut Inuit Nunangani qaujisarnimit

Tukinga	Nalunaikkuta	Uuktuutiit
Inuit Nunangat	Inuit nunaqutingit Kanatami. Ilaqaqtut nunaliujuni tisamani inuit nunangita aviktuqsimaninginni: Nunatsiavut (laapatuap sijjappasinga uangnangani), Nunavik (kuapak tarrangani), Nunavut amma inuvialuit Nunatsiarmi. Taakkua aviktuqsimajut inungnut nunaqutigijaujutuq Kanatami.	2011. Kiglisiniaqtikkut Kanatami. Kanatami angirrarijaujuni qaujisarnimut tukiliuqsimajut: Inigijaujuq angirrarijaujunut – Inuit Nunangat
Nunami namiinninga: Nunaup quanguninga asijjiqtarninga	Ininga uangnangani nigippasimmi kigligijaujuq nunaup quanguninga asijjiqtarninga	1991. Kiglisiniaqtikkut katimajingit Kanatami. Ukiuqtaqtumi kiglisiniarniq ukiuqtaqtumiunut – Piruivalliani q kiinaujjaksautinit nangminiqsurunnarnimut 2000. Inulirijituqakkut. Ukiuqtaqtumi kiglisiniarnimut amma qarisaualirijutini Kanatami – Gavamatuqakkut atuaganga amma qaujisarnimut parnautaa 2000. Nunaminngaaqtuni Kiglisiniarnimut amma Sanajulirinimut Qaujisarnimut Katimajit Kanatami (NSERC) amma Inulirinimut Kiglisiniarniq amma Inulirinimut Qaujisarnimut Katimajit (SSHRC) Pilirijit. Uimanaqtumi piviqtaqtitaunimut: Aaqqigjaqsiniq Kanataup piliririjanga ukiuqtaqtumi qaujisarnimut 2005. Pilirivik aulattinimut. Piviqtaqtitaunirmi qanuiliurianimut: Pivallianimut Unikkaaq Kanataup Nutaanngutirijangani Ukiuqtaqtumi Qaujisarnimut 2008. Katimajingit Kanatami Ilinniarnit. Tauturruuq Kanatami Ukiuqtaqtumi Qaujisarviksamut Qanuiliurutiksaq: Piviqarniujuni atuinnaqarviunig Nunaminngaaqtuni kiglisiniarnimut amma sanajulirinimut qaujisarnimut katimajit kanatami (NSERC) qaujinimut tuniqqusiarnimut piliriaksaq Tukinga
Nunami namiinninga: Kisutuinait	Tamanna ilaqarnikuujuq kisiani kigligingitangit: silamut kigliliuqsimajut, kiglinga niurruqinimut uulajuni, inigijaujut uquuniqarajuktut 10°C tungaani, napaqtut kiglinga, amma uunarningit ajjigiiktuni.	
Nunami kigliliuqsimaninga: Kanatami aviktuqsimajut/ Ukiuqtaqtumi aviktuqsimajut	Pingasut ukiuqtaqtumi aviktuqsimajut: Juukaan, Nunatsiaq amma Nunavut.	2014. Nunavummi Gavamakktut, Nunatsiarmi Gavamakktut, Juukaan Gavamakktut. Ukiuqtaqtulimaami pilirijusiq kiglisiniarnimut
Nunami kigliliuqsimaninga: Ukiuqtaqtuup kigliliuqtausimannguaninga	Uangnangani ukiuqtaqtuup kigliliuqtausimannguaninga	2007. Maligaliurvigjuap uqalimaagaqarvia. Maligaliurvigjuami uqausiksaq: Quttikturmiinnig
Hamelin: Ukiuqtaqtumiinninga	Ukiuqtaqtumiinninga, taiguusiuvuq taikangga L.-E. Hamelin lavaal silattuqsarvigjungangani atusuq qulini 10-nik maligialingnik nuqqanimut ukiuqtaqtumiinningani. Hamelinniup maligialingit uqaqpuq iniujut “ukiuqtaqtumiiluarunniisuut” sunakkutaqaluaqtillugit amma upagaksaulu-liqtillugit. Ilangit ilagivaujut “Pirjuami”, “Ungasiktumi” amma “Uangnaup Qitia”.	1977. Kiglisiniaqtikkut Katimajingit Kanatami. Uangnanganut Qivianganaluni: Parnaguti amma kiglisiniarnimut atuagaq ukiuqtaqtumi pivalliatittinimut 2003. Kanataup Silattuqsarvigjungangita Katujjiqatigiingit Ukiuqtaqtulirinimut Ilinniarnimut. Ippigusuttiarnimut tunngaviit qaujisaqtulirinimut ukiuqtaqtumi

Tukinga	Nalunaikkuta	Uktuutiit
Tukimi ilaliujjingtut		2009. Inulirijituqakut . Kanatami Ukiuqtaqtumi Parnauti Ukiuqtaqtuvut, Piqqusiqput, Sivuniksavut Inulirinimut kiglisiniarniq amma inulirinimut qaujisarnimut katimajit (SSHRC) Kanatami Pilirivvit Aanniaqarnanngittulirinimut Qaujisarnimut (CIHR)
Uangnaq 60	Ukiuqtaqtuup iningit, atuqtautillugu Kanatamu, tukiqaqtuq nunalimaat 60 kiglingani uangnanganiittuni amma nunalimaani uangnanganiittut nigiuq kiglingani nunaup quanguninga asijjiqtarninga amma, atuqtautuinnaatillugu uvvaluunniit nunarjuarmi pijutiqaqtillugi, tukiqaqpuq ukiuqtaqtunga nunarjuap, nunalirjuaru Aantaaktika. Ukiuqtaqtuq, atuqtaujaaraangat Kanatami, tukiqaqpuq taikka inuijut Kanatami (a) 60 kiglinnguap uangnangani uangnaup sanimut; uvvaluunniit (b) nigiani 60 kiglingani uangnangani kisiani uangnaq nigippasiup kiglingani nunaup quanguninga asijjiqtarninga. (Aaktiik)	1991. Maligalirijikkut Kanatami. Kanatami Ukiuqtaqtulirinimut Katimajingit Piquajaq 2014. Maligalirijikkut Kanatami. Kanataup Quttiktungani Qaujisarvik Piqujanga
Nangminirijauninganut pijunnautigijaujut	Ukiuqtaqtuup piqutinginnut pijunnautingit amma kiglingit aqqiqaqtuqsimajut maligaqtigut qimirrujaunikkut nuna amma ajjiingittunut katujjiqatigiinut kamagijauulluti pijutigillugu nunaup qanuittuuningani uvvaluunniit kamagijaujumaningani. Kanatami Nunami Qaujisaruti (CLSS) nalunaiqsijut ininginni pijunnautiniglul, ujararniarnimut, uqsualungmu gaasimullu, piqutinut uvvaluunniit nunataarutinut. Kanatami nunami qaujisaruti (CLSS) atuinnauttijut tamainni titiqqallattaani qaujisarutinut. Nunarjuarmi kigliujut pinasuaqtaujut amma kamagijaujut unuqtunut gavamatuqakkunni katujjiqatigiingujuni.	2016. Nunaminngaaqtulirijikkut Kanatami. Ukiuqtaqtumi kiglinganut tukinga.
Young: Silarjualimaami Ukiuqtaqtuq	Young nalunajaqtangali imaa: "...Juukaan amma Nunatsiaq, Kuapak tarranga, Laapatualimaarlul Kanatami... [taannalu] tariurmiut Ukiuqtaqtuup Tariuruangani tariullu qanigijaniittut, Piuring, Suksi, Piuvut, Akukittuni, Nuarijan, Paransi, Kara, Laptiv, amma Kanangnanga Saipiurijan Tariangit." ...kanatamillu, pingasutuit kanangnanganiittut Kanataup aviktuqsimaningani piqanngittut tukisinaqtuni ukiuqtaqtumut atuagarmuungajuni. Ungasiktumiittut uangnangani kuapakmi amma laapatuami, ukiuqtaqtuup qanuilinganingit 60 kiglinnguap ataani, unuqsuillu kanataup nigiani aviktuqsimajut angijuni nunaqutiliit nunaqaqqaqtulirijirjuakut nalunairilluniuk "ukiuqtaqtuup qitia."	1997. Kanataup Gavamangata Maligaliurvigjuanga. Aqqiqaqtuqsimajut Ukiuqtaqtumi Atuagarmi – Kanatami Sivuliqtunimut

Nalunaiqsijjutit

- 1 Kiglisiniaqtikkut Kanatami, "Ungasingninga inuuniarnimut niriugijauniq mikigligiarniaqtuq nunaqaqqaqsimajunut amma tamainnut Kanataup inulimaanginnut", atuinnautitaujuq Nuvipiri 13, 2017, <https://www.statcan.gc.ca/pub/89-645-x/2010001/life-expectancy-esperance-vie-eng.htm>.
- 2 Kiglisiniaqtikkut Kanatami, 2016 naasaqtauningit, saqqitausimangittut sanajaujuq Inuit Tapiriit Kanatakkunnu.
- 3 Nunarjuarmi Katujjiqatigiit (UN) Inungnut Pijunnautigijaujunut, "Olivier De Schutter, Unikkaaliuqti pijunnautigijaujunut niqiksaqarnimut: Kanatamut niurruninga 6-mit 16-mut mai 2012-mi" (Jiniiva, Suitsulan: Nunarjuarmi Katujjiqatigiit, mai 2012), atuinnautitaujuq Tisipiri 12, 2017, http://www.srfood.org/images/stories/pdf/officialreports/20121224_canadafinal_en.pdf.
- 4 Nunarjuarmi Katujjiqatigiit, *Unikkaaliangat Unikkaaliuqtiup Pijunnautigijaujuni Nunaqaqqaqsimajunut, James Anaya, Nunaqaqqaqsimajut Inuqutingit Qanuilingaliriaksanginnik Kanatami*, (Jiniiva, Suitsulan: Julai 4, 2014), atuinnautitaujuq Tisipiri 11, 2017, <http://unsr.jamesanaya.org/docs/countries/2014-report-canada-a-hrc-27-52-add-2-en.pdf>.
- 5 Katimajiralaangit Nuqqaqtittinasuaqtinut Akiraqturniujumit, "Qaujisaqtaujujutit isuani 21-ngani 23-nganut unikkaalianit Kanatami", Aaggiisi 25, 2017, atuinnautitaujuq Jaannuali 10, 2018, https://fncaringociety.com/sites/default/files/CERD_C_CAN_CO_21-23_28714_E.pdf. Qaujimajauli katimajiralaat atuliqujivut tunngaviujut atuinnautittiluti kiglisiniaqtaunikuni tukisigiarutini qaujijaunikunillu nalunaikkutani. Takugiarlugit "Maligialiit taassumunga CERD—mut Turaangajuq Titiqqaq tunijaujarialiit Tunngaviujunut Titiraqsimajuq 9, Ataani 1 katimaniujumit", Juuni 13, 2008, atuinnautitaujuq Jaannuali 10, 2018, http://digitallibrary.un.org/record/630532/files/CERD_C_2007_1-EN.pdf.
- 6 Alyson H. Fleming amma Nicholas D. Pyenson, "Qanuq sananimit tukisinaqtuni qaujisarnimut aaqkisuiniimut ukiuqtaqtumi atuagaliurnimut," *Uumajulirinimut kiglisiniarnimut* 67(6)(2017): 490-493, atuinnautitaujuq viivvuuli 1, 2018, <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5451288/pdf/bix002.pdf>; Eli Kintisch, "Niglinaqtumi unatarniq uunaqsvalliajumi: Kanangnarmiut amma ualinimut kiglisiniaqtiit katujjiqatigiititunnappa ukiuqtaqtumi?" 4(4)(tisipiri 2015), atuinnautitaujuq viivvuuli 1, 2018, http://www.sciencediplomacy.org/files/cold_war_in_a_warming_place_science_diplomacy.pdf.
- 7 Inulirinimut kiglisiniarniq amma inulirinimut qaujisarnimut katimajiit, "sivuniksami aksuruutauniaqtut amma apiqutit", atuinnautitaujuq jaannuali 15, 2018, http://www.sshrc-crsh.gc.ca/society-societe/community-communitite/Future_Challenge_Areas-domaines_des_defis_de_demain-eng.aspx.
- 8 Scot Nickels amma Cathleen Knotsch, "Inuit isumagijangit qaujisarnimut ippigijauttialingni: Piliriangat inuit nipingit", *Études/Inuit/Ilinniarniq* 35(1-2) (2011), 57-81, atuinnautitaujuq viivvuuli 1, 2018, <https://www.erudit.org/en/journals/etudinit/2011-v35-n1-2-etudinit0322/1012835ar.pdf>.
- 9 Allait tukisigiarutinut aulattivinga, "Allait tunngavingit taassumunga OCAP (nangminiarnimut, aulattinimut, atuinnautittinimut amma pisimattinimut)", atuinnautitaujuq jaannuali 7, 2018, <http://fnigc.ca/ocap.html>.
- 10 Qaujisarnimut, qaujivaallinimut amma nutaannguqtinimut (RDI) nunaqaqqaqsimajut pijariatujunut ikajurnimut aglagvik, "Nunaliit qanuittuuninginni amma qaujisarnimut maligialiit", atuinnautitaujuq jaannuali 7, 2018, <http://nptao.arizona.edu/tribal-community-profiles-and-research-protocols>.

- 11 Kanatami pilirivviit aanniaqarnangittulirinirmut qaujisarnimit, Nunaminngaaqtuni kiglisiniarnimit amma sanajulirinimit qaujisarnimit katimajit Kanatami, amma Inulirinimut Kiglisiniarniq amma Inulirinimut Qaujisarnimit Katimajit Kanatami, *Pingasuuiliqqangajut Katimajit Atuagangata Uqausinga: Ippigusuttianikkut atuqtaujarialik qaujisarniarluni inungni* (Aatuaa, Aantiuriu: Kiggaqtuiji qaujisaqtianirmut, tisipiri 2014), 109, atuinnautitaujuq viivvuali 1, 2018, http://www.pre.ethics.gc.ca/pdf/eng/tcps2-2014/tcps_2_final_web.pdf.
- 12 Inuit Tapiriit Kanatami amma nunavummi qaujisarvik, *Ajiiqatigiinni qaujisarnimut piliriqatigiinimut Inuit Nunalinginni: Maliktaujuqtaq qaujisaqtunut* (Aatuaa amma Iqaluit: 2006), atuinnautitaujuq jaannuali 8, 2018, <http://www.nri.nu.ca/sites/default/files/public/files/06-068%20ITK%20NRR%20booklet.pdf>.
- 13 Joseph Millum, "Kanataup nutaat ippigijaqattianikkut maligialiit qaujisarnimut inuujunut: Qimirrujauttiarninga amma Ajjigiinnginninga Amialigamiuni", *Kanatami Aanniaqarnangittulirinimut Katujjiqatigiinut Unikkaat* 184(6) (iipulu 3, 2012), 657-61, atuinnautitaujuq Viivvuali 1, 2018, <http://www.cmaj.ca/content/cmaj/184/6/657.full.pdf>.
- 14 Kanataup Gavamanga, "Aanniaqarnangittulirijikkut Kanatami amma kikkutuinnarnut aanniaqarnangittulirinimut kiggaqtuiji Kanatami (PHAC) qaujisarnimut ippigijauttiariaqarnimut katimajit", atuinnautitaujuq jaannuali 17, 2018, <https://www.canada.ca/en/health-canada/services/science-research/science-advice-decision-making/research-ethics-board.html>.
- 15 Kanatami katujjiqatigiit ippigijauttiaringnut katimajit, irngiinnaqtaut tunagaksaq Inuit Tapiriit Kanatami, aaggiisi 2, 2017.
- 16 Kanataup Gavamanga, "Nunarjuarmi ukiuqtaqtulirinimut arraagunga kiglisiniarnimut amma qaujisarnimut pilirianiit Kanatami ikajuqsuqtaujut Kanataup Gavamangani", atuinnautitaujuq julai 20, 2017, http://www.api-ipy.gc.ca/pg_IPYAPI_050-eng.html.
- 17 Kanatami Ukiuqtaqtulirinimut Katimajingit, "Kanataup Quttiktungani Qaujisarvik: Nutaannguqtitaujut amma atuinnaqarviuniq katujjiqatigiinimut", atuinnautitaujuq Jaannuali 16, 2018, http://www.polarcom.gc.ca/sites/default/files/canadian_high_arctic_research_station_updates_and_opportunities_for_collaboration_-_m_raillard.pdf.
- 18 Inulirinimut kiglisiniarniq amma inulirinimut qaujisarnimit katimajit, "Sulijut titiraqsimajut: Nunaqaqaaqsimajuni qaujisarnimut", atuinnautitaujuq tisipiri 8, 2017, http://publications.gc.ca/collections/collection_2017/crsh-sshrc/CR22-81-2014-eng.pdf.
- 19 Inulirinimut kiglisiniarniq amma inulirinimut qaujisarnimit katimajit, "Sulijut titiraqsimajut: Ukiuqtaqtumi nunaliit", atuinnautitaujuq jaannuali 16, 2018, http://publications.gc.ca/collections/collection_2017/crsh-sshrc/CR22-90-2010-eng.pdf.
- 20 Kanatami Katimajiralaat Inuit Ilinniaqtulirinimut, *Sivulliqpaat Kanatamiut, Kanatamiut Sivulliqpaat: Kanatami parnauti inuit ilinniarninginnut* 2011 (Aatuaa, Aantiuriu: Inuit Tapiriit Kanatami, 2011), atuinnautitaujuq jaannuali 9, 2018, <http://www.itk.ca/wp-content/uploads/2011/06/National-Strategy-on-Inuit-Education-2011.pdf>.

ᐃᓄᐃᑦ ᑕᐱᓃᑦ ᑲᓄᑕᑦ
INUIT TAPIRIIT KANATAMI

75 Albert St., Suite 1101
Ottawa, ON Canada K1P 5E7

613-238-8181

@ITK_CanadaInuit

InuitTapiriitKanatami

@InuitTapiriitKanatami

www.itk.ca